

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravotní vědy

Diplomová práce

Bc. Denisa Halatová

Výuka konceptu praxe založené na důkazech u nelékařských
zdravotnických oborů

Olomouc 2023

vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Marečková, Ph.D.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Denisa Halatová
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jana Marečková, PhD.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Výuka konceptu praxe založené na důkazech u nelékařských zdravotnických oborů
Název v anglickém jazyce:	Teaching the concept of Evidence-based Practice in non-medical health professions
Anotace práce:	<p>Tato kvantitativní observační analytická studie popisuje vyjádření souboru studentek a studentů Lékařské fakulty Ostravské univerzity a Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice oboru Všeobecné ošetrovatelství o výuce konceptu praxe založené na důkazech. Dotazník byl pomocí univerzitního emailu zaslán 172 respondentům, ovšem formulář pro sběr dat vyplnilo pouze 64 respondentů. K realizaci sběru dat byla použita metoda polostrukturovaného dotazníku, který byl s pomocí vedoucí diplomové práce sestaven a jeho uplatnění bylo ověřeno 5 studentkami Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Dotazník byl respondentům poskytnut v původní verzi, jelikož po ověření nástroje nebyly prováděny žádné změny. Sběr dat probíhal v období od 15.11.2022 – 31.1.2023 prostřednictvím elektronické formy pomocí Microsoft Forms. Odpovědi respondentů byly vloženy do Microsoft Excel, jejichž zpracování proběhlo v rámci softwarů IBM SPSS Statistics 23 a Jamovi. Pro vyhodnocení dat a k ověření platnosti hypotéz byly použity deskriptivní i induktivní statistiky: absolutní a relativní četnost, medián, směrodatná odchylka, Pearsonův chí-kvadrát test, Fischerův exaktní test a Mann – Whitneyův test pro dva nezávislé výběry.</p>
Klíčová slova:	EBP, EBN, EBM, všeobecné sestry, praxe založená na důkazech, nelékařské zdravotnické obory, výuka, vzdělání, postoje, studenti,

	<p>sylaby, znalosti, historie, dotazník Vnímání efektivity výuky praxe založené na důkazech, klinická praxe, výzkum, ošetrovatelství, efektivity, strategie, historie, medicína založená na důkazech, ošetrovatelství založené na důkazech</p>
<p>Anotace práce v anglickém jazyce:</p>	<p>This quantitative observational analytical study describes the expression nursing students of the Medicine Faculty University of Ostrava and the Faculty of Health Studies University Pardubice. about teaching the concept of Evidence-based Practice. The questionnaire was sent to 172 respondents by using the university email, but the questionnaire was filled out only by 64 respondents. The method of a semistructured questionnaire was used to collect data, which was constructed with the help of the supervisor of the thesis and its application was verified by 5 students of the Medicine Faculty University of Ostrava. The questionnaire was provided to the respondents in its original version, no changes were made after the instrument was verified. Data collection took place between 15.11.2022 and 31.1.2023 in an electronic way by using Microsoft Forms. Respondent's answers were inserted into Microsoft Excel, which was processed using IBM SPSS Statistics 23 and Jamovi software. Descriptive and inductive statistics were used to evaluate the data and to verify the validity of the hypotheses: absolute and relative frequency, median, standard deviation, Pearson's chi-square test, Fischer's exact test, and the Mann-Whitney test for two independent samples.</p>
<p>Klíčová slova v anglickém jazyce:</p>	<p>EBP, EBN, EBM, nurses, Evidence-based Practice, non-medical health professions, teaching, education, attitudes, students, syllables, knowledge, history, Perception of Effectiveness of evidence-based practice Courses, clinical practice, research, nursing, effectiveness, strategies, history, Evidence-based Medicine, Evidence-based Nursing</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Formulář ke sběru dat, Souhlas PhDr. Renáty Zeleníkové, PhD., Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Lékařské fakultě Ostravské univerzity, Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>80 stran + 9 stran příloh</p>

Jazyk práce:

čeština

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala výhradně samostatně a použila literaturu uvedenou v seznamu literatury dané práce.

V Olomouci dne _____

_____

Bc. Denisa Halatová

PODĚKOVÁNÍ

Velké poděkování tímto směřuji k doc. PhDr. Janě Marečkové, PhD., jež mi během psaní práce poskytla cenné rady a doporučení, bez kterých by úspěšné dopsání této práce pro mě bylo nemožné a v neposlední řadě děkuji také mé rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

1 ÚVOD A HLAVNÍ CÍL	2
2 PŘEHLED AKTUÁLNÍHO STAVU PROBLEMATIKY	4
2.1 Popis rešerši	4
2.2 Koncept praxe založené na důkazech	8
2.2.1 Vymezení pojmů	9
2.2.2 Historie EBP	10
2.3 Výuky konceptu EBP	11
2.3.1 Výuka konceptu EBP v českých školních dokumentech	14
2.3.2 Dotazník Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses 19	
2.4 Výzkumné aktivity o výuce EBP za uplynulých 15 let	21
3 VÝZKUMNÁ ČÁST	28
3.1 Metodika	28
3.2 Výsledky	33
3.2.1 Výsledky k využívaným studijním materiálům	34
3.2.2 Výsledky ke způsobům výuky	39
3.2.3 Výsledky k procvičování kroků EBP	44
3.2.4 Výsledky k vnímání efektivity výuky (Zeleníková, Jarošová, 2014)	49
4 DISKUSE	53
4.1 Popis rešerše k vyhledávání výzkumných studií	53
4.2 Text diskuse	57
5 SOUHRN A ZÁVĚRY	60
Seznam zkratk, tabulek, grafů	62
Seznam použitých zdrojů	64
Seznam příloh	75

1 ÚVOD A HLAVNÍ CÍL

Praxe založená na důkazech (EBP) je systematická aplikace vědeckých důkazů a klinických odborných znalostí při zohlednění charakteristik pacienta, osobního prostředí a preferencí při přijímání klinických rozhodnutí a při formulování plánů péče. (Rholdon et al., 2021, s. 110-115) Podle autora Melnyka a kol. (2014, s. 5-15) „Praxe založená na důkazech (EBP) je přístup k řešení problémů k poskytování zdravotní péče, který zahrnuje nejlepší dostupné důkazy, odborné znalosti lékaře a hodnoty a preference pacienta.“ (Melnyk et al., 2014, s. 5-15) Praxi založenou na vědeckých důkazech v ošetrovatelství nazýváme Evidence-Based Nursing (dále jen EBN) a náleží pod zdravotnictví založené na vědeckých důkazech neboli Evidence-Based Healthcare. (Jarošová a Zeleníková, 2014)

Koncept EBP obsahuje pět kroků, které byly poprvé popsány v 90. letech: (1) kladení odpovědných otázek; (2) provádění systematického vyhledávání za účelem získání optimálních důkazů; (3) kritické hodnocení získaných důkazů z hlediska jejich relevance, platnosti a použitelnosti v praxi; (4) provádění vhodného plánu; a (5) vyhodnocení klinického výkonu a výsledku. EBP pomáhá zdravotnickým pracovníkům činit klinická rozhodnutí na základě nejlepších dostupných důkazů podle standardizovaného modelu pěti kroků. (Youssef et al., 2022)

Použití EBP v ošetrovatelské praxi může zlepšit výsledky pacientů a snížit náklady na zdravotní péči. Další významná je zvýšená spokojenost s prací ošetrovatelského personálu, jehož jednotky přijaly a integrovaly iniciativy EBP. Navzdory těmto výhodám některé sestry nedodržují postupy osvědčené EBP, jelikož použití EBP mohou bránit různé faktory. Tyto faktory sahají od individuálních postupů, postojů a znalostí týkajících se EBP až po organizační nebo systémové bariéry. (Rholdon et al., 2021, s. 110-115)

V současné době je praxe založená na důkazech zásadní pro poskytování zdravotní péče a zajištění bezpečnosti pacientů. Z tohoto důvodu je důležité, aby postgraduální studenti měli pozitivní přístup k EBP, dobře se orientovali v principech EBP a dokonale rozuměli tomu, jak jej aplikovat v reálné klinické praxi. Výuka EBP pro studenty vysokých škol zdravotnických věd je prvním krokem k jejich přípravě na budoucí klinickou praxi. Koncept EBP byl po prohlášení o Sicílii v roce 2003 celosvětově integrován do osnov postgraduálních programů pro studenty ošetrovatelství a zdravotnictví. (Youssef et al., 2022)

Hlavní motivací autora této diplomové práce bylo zjistit názory a zkušenosti studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství na problematiku týkající se výuky konceptu praxe založené na důkazech. Sama autorka absolvovala bakalářský program Všeobecná sestra a zaměstnání všeobecné sestry provádí již pět let, je tedy pro ni velice důležité propojovat teorii s klinickou praxí. Celý život autorka dbala na preciznost a kvalitu při jakékoliv činnosti, a právě EBP je jednou z cest, jak tyto důležité aspekty v každodenní pracovní rutině všeobecné sestry zachovat. Další motivací byl velmi konzervativní a pohodlný přístup zejména starších kolegyně k práci, s absencí se čemukoliv novému přiučít. Stejně jako má významný vliv primární prevence na morbiditu a mortalitu v medicíně, je dle autorky zahrnutí EBP do učebních osnov právě tak primární prevencí zkosnatění a stagnování kvality systému práce všeobecných sester. Na EBP se autorce líbí nejen vliv na zvýšení kvality práce a v důsledku spokojenosti pacientů, ale také vliv na osobní rozvoj, například práce s textem či rozšíření jazykových dovedností.

HLAVNÍ CÍL:

Hlavním cílem kvantitativní studie v praktické části diplomové práce bylo popsat vyjádření souboru studentek a studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství o výuce konceptu praxe založené na důkazech.

2 PŘEHLED AKTUÁLNÍHO STAVU PROBLEMATIKY

Tato kapitola obsahuje souhrn odborných poznatků, které byly prostřednictvím rešeršní činnosti vyhledány. Zdroje byly vyhledávány prostřednictvím Portálu elektronických informačních zdrojů Univerzity Palackého v Olomouci. Vyhledávání probíhalo v prostředí elektronických zdrojů ScienceDirect, Ebsco Host, Google Scholar a PubMed. Pro přehled bylo využito 72 zdrojů, z toho 6 primárních studií, 20 studií typu systematického přehledu, 29 přehledových článků a 17 knižních publikací.

2.1 Popis rešerši

Před zpracováním kapitoly Přehledu aktuálního stavu problematiky byla provedena literární rešerše. Vyhledávání literárních zdrojů a jejich třídění bylo provedeno podle níže popsaných kroků. K literární rešerši byly uplatněny jednoduché rešeršní otázky, které tvoří dvě komponenty – hlavní pojem a kontext.

Znění rešeršních otázek:

1. Jaké jsou dostupné texty o historii EBP?
2. Jaké jsou dostupné texty o vzdělávání v oblasti EBP?
3. Jaké jsou dostupné texty o dotazníku Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses?

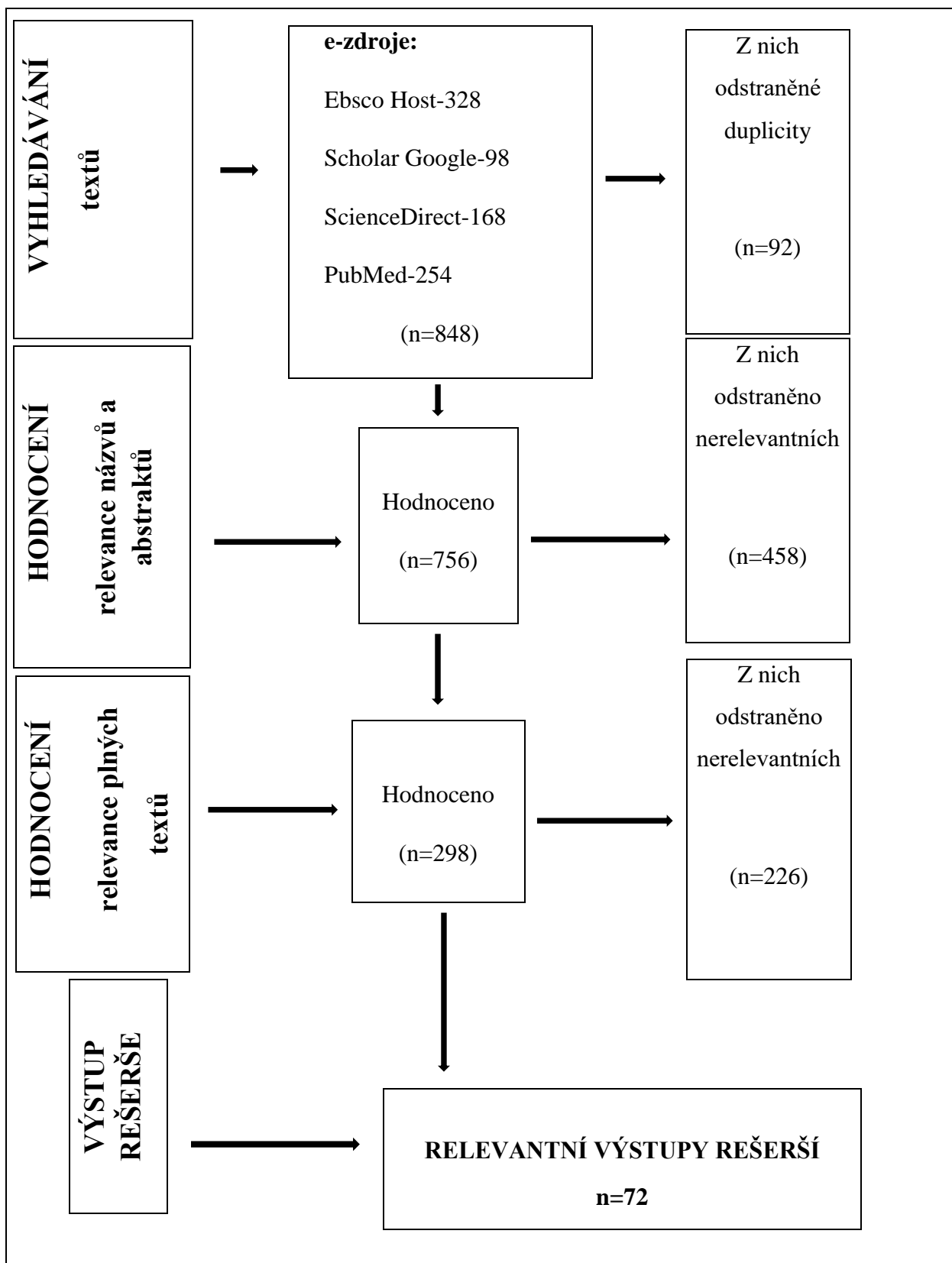
První rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o historii (kontext) EBP?** (hlavní pojem) K vyhledávání byla využita hesla: EBP OR EBN OR EBM OR praxe založená na důkazech OR ošetřovatelství založené na důkazech OR medicína založená na důkazech a hesla: historie. Rešerše byla provedena 10.11.2022 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2005–2022. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena dne 12.11.2022 v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: EBP OR EBN OR EBM OR Evidence-based Practice OR Evidence-based Nursing OR Evidence-based Medicine a hesla: history. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2005–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena

opět dne 12.11.2022 v databázi ScienceDirect. Byla využita následující hesla: EBP OR EBN OR EBM OR Evidence-based Practice OR Evidence-based Nursing OR Evidence-based Medicine a hesla: history. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2005–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce z daných tří e-zdrojů bylo mezi **relevantní výsledky** rešerší zařazeno **22 textů**. Jednalo se o 5 knižních publikací, 8 přehledových článků a 9 studií typu systematického přehledu.

Druhá rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o vzdělávání** (kontext) **EBP?** (hlavní pojem) K vyhledávání byla využita hesla: EBP OR EBN OR EBM OR praxe založená na důkazech OR ošetrovatelství založené na důkazech OR medicína založená na důkazech a hesla: vzdělávání OR vyučování OR výuka. Rešerše byla provedena 12.11.2022 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2005–2022. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena dne 13.11.2022 v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: EBP OR EBN OR EBM OR Evidence-based Practice OR Evidence-based Nursing OR Evidence-based Medicine a hesla: education OR teaching. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2005–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 13.11.2022 v databázi ScienceDirect. Byla využita následující hesla: EBP OR EBN OR EBM OR Evidence-based Practice OR Evidence-based Nursing OR Evidence-based Medicine a hesla: education OR teaching. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2005–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Jako poslední rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 13.11.2022 v databázi PubMed. Byla využita následující hesla: EBP OR EBN OR EBM OR Evidence-based Practice OR Evidence-based Nursing OR Evidence-based Medicine a hesla: education OR teaching. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2005–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce ze všech tří e-zdrojů bylo mezi **relevantní výsledky** rešerší zařazeno **42 textů**. Jednalo se o 12 knižních publikací, 19 přehledových článků a 11 studií typu systematického přehledu.

Třetí rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o dotazníku** (hlavní pojem) **Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses?** (kontext) K vyhledávání byla využita hesla: dotazník OR hodnotící nástroj a hesla: vnímání efektivity výuky praxe založené na důkazech. Rešerše byla provedena

dne 15.11.2022 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2010–2022. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena také dne 15.11.2022 v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: questionnaire OR assessment tool a hesla: Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2010–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 15.11.2022 v databázi ScienceDirect. Byla využita následující hesla: questionnaire OR assessment tool a hesla: Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2010–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Poslední rešerše byla provedená prostřednictvím e-zdroje PubMed a to dne 16.11.2022. Byla využita následující hesla: questionnaire OR assessment tool a hesla: Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2010–2022, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce ze všech čtyř e-zdrojů bylo mezi **relevantní výsledky** rešerší zařazeno **8 textů**. Jednalo se o 2 přehledové články a 6 primárních studií.

Postupový diagram rešerše č.1

2.2 Koncept praxe založené na důkazech

Praxe založená na důkazech integruje nejnovější a nejlepší dostupné výzkumné důkazy a také hodnoty pacienta. Tento koncept nabízí širokou škálu výhod – pomáhá zdravotnickému personálu vytvořit vlastní soubor znalostí, minimalizovat propast mezi vzděláním, výzkumem a praxí, standardizovat ošetrovatelské postupy, zlepšit klinické výsledky pacientů, zlepšit kvalitu zdravotní péče a snížit náklady na zdravotní péči. (Abu-Baker et al., 2021)

Autor Saunders a kol. (2016, s. 128-140) uvádí, že globální přehled zkoumající připravenost studentů ošetrovatelství na implementaci EBP uvedl, že velký počet studentů má pozitivní postoj k EBP a věří, že implementace EBP do klinické praxe zajistí její zlepšení. (Saunders et al., 2016, s. 128-140) Ovšem dle autorů André a kol. (2016, s. 30-35), Leach a kol. (2016, s. 194-203) a Llasus a kol. (2014) studenti prokazují nízkou úroveň znalostí souvisejících s EBP a nedostatek sebedůvěry a dovedností koncept samostatně v klinické praxi aplikovat. (André et al., 2016, s. 30-35, Leach et al., 2016, s. 194-203, Llasus, 2014) Dle autorů Fiset a kol. (2017, s. 534-541) se předchozí studie pokusily prozkoumat tuto mezeru a poukázat na možné překážky bránící aplikaci EBP do klinické praxe. (Fiset et al., 2017, s. 534-541)

Důkazy naznačují, že postoj k EBP hraje velkou roli. Autoři Kitson a kol. (2008) ve své studii popisují, že celkový postoj k EBP, ať už negativní nebo pozitivní, může přímo ovlivnit implementaci EBP. (Kitson et al., 2008) Studie Melnyk a kol. (2010, s. 21-53) a také autorů Milnera a kol. (2018, s. 5-10) zjistily pozitivní vztah mezi přesvědčením o EBP a implementací EBP mezi akademickými pracovníky na fakultě a všeobecnými sestrami v praxi. (Melnyk et al., 2010, s. 51-53, Milner et al., 2018, s. 5-10) Nicméně další studie dle autorů Barends a kol. z roku 2015 dospěly k závěru, že pozitivní postoje k EBP mezi manažery ve zdravotnictví a všeobecnými sestrami nebyly spojeny s vyšším záměrem nebo kompetencí implementovat EBP. (Amit-Aharon, 2020, s. 497-502) Nedávná studie provedená v USA autorem Laske a Kurze (2019, s. 246-250) potvrdila, že studenti ošetrovatelství mají pozitivní postoj k EBP, pozitivní přesvědčení o implementaci EBP ke zlepšení péče o pacienty, ale implementace EBP je pro ně obtížná a časově náročná. (Laske et al., 2019, s. 246-250)

Autor Vallerand a kol. ve studii z roku 1992 zdůraznil, že akademická motivace je zásadní pro výsledky učení. Vysoká akademická motivace vede ke zvědavosti, vysoké kvalitě učení, vytrvalosti v učení a lepšímu akademickému výkonu. (Amit-Aharon, 2020, s. 497-502)

2.2.1 Vymezení pojmů

Termín Evidence-Based Practice neboli praxe založená na důkazech (dále jen EBP) se v odborné literatuře začal objevovat na počátku 90. let 20. století. (Paul et al., 2015, s. 1) EBP byl přijat jako důležitý koncept v ošetrovatelství a stává se normou pro efektivní ošetrovatelskou praxi na celém světě. (Shamsafe et al., 2021) Cílem EBP v ošetrovatelství je poskytovat nejvyšší kvalitu a nákladově nejefektivnější ošetrovatelskou péči pacientům. Ošetrovatelská péče s implementací EBP měla prokázané lepší výsledky než tradiční ošetrovatelská péče. (Paul et al., 2015, s. 1)

Významné globální hnutí Evidence-Based Practice začalo charakterizací problému – nepřijatelným rozdílem mezi tím, co víme a tím, co uskutečňujeme v péči o pacienta. Ve zprávě Crossing the Quality Chasm odborníci The Institute Of Medicine (dále jen IOM) vydali prohlášení, které je stále hybnou silou dnešních iniciativ zlepšování kvality: „Mezi zdravotní péčí, kterou máme a péčí, kterou bychom mohli mít, není pouze mezera, ale propast.“ (IOM, 2001, s. 1) a vyzval tak všechny zdravotnické profese, aby se připojily k úsilí o transformaci zdravotnictví. (Stevens, 2013) Odborníci ve zprávě Crossing the Quality Chasm zdůraznili, že příprava zdravotnických pracovníků je pro překlenutí propasti zásadní. Zpráva o vzdělávání zdravotnických profesí prohlašovala, že současné vzdělávací programy dostatečně nepřipravují všeobecné sestry, lékaře, farmaceuty a jiné zdravotnické pracovníky na poskytování nejbezpečnější a nejvyšší možné kvality péče. (Stevens, 2013)

V roce 1996 definoval Sackett a kol. (1996, s. 71) EBP jako: „Svědomitě, explicitní a uvážlivé používání současných nejlepších důkazů při rozhodování o péči o jednotlivého pacienta. Znamená to integrovat individuální klinickou odbornost s nejlepšími externími klinickými důkazy ze systematického výzkumu.“ (Sackett et al., 1996, s. 71) Zatímco tato definice byla vyvinuta v kontextu Evidence-Based Medicine (dále jen EBM), začala definovat obecné hnutí založené na důkazech napříč všemi zdravotnickými obory, včetně ošetrovatelství. (Reid et al., 2017, s. 1) Tento výrok potvrzuje autor Dawes (2005), který uvádí, že vědecké důkazy byly původně vyvinuty v medicíně, ale protože mnoho zdravotníků přijalo způsob praxe založené na důkazech, Sicilské prohlášení podalo návrh na rozšíření termínu „medicína založená na důkazech“ na termín „praxe založená na důkazech“. (Dawes et al., 2005)

Autorky Zeleníková a Jarošová (2012, s. 26-29) a také autor Melnyk (2010, s. 51-53) popisují EBP jako možnost řešení problémů v klinické praxi, také zajištění efektivního přístupu

klinického rozhodování, založeném na hledání nejlepší a nejnovějších důkazů, na klinických zkušenostech, na hodnocení pacientů a preferenci hodnot v souvislosti s péčí. (Melnik et al., 2010, s. 51-53, Zeleníková, 2007, s. 96) EBP sjednocuje zkušenosti zdravotnického personálu s odbornými znalostmi a s nejlepšími externími klinickými důkazy. (Jarošová et al., 2012, s. 26-29)

Zpráva Future of Nursing (2010) uvádí, že výzkum a EBP patří mezi požadované kompetence, které sestry musí mít. (Middlebrooks, 2016, s. 399)

V roce 2013 bylo v Olomouci založeno první České centrum Evidence-Based Healthcare, které se v současné době nazývá The Czech Republic (Central European) Centre of Evidence-Based Healthcare (CEBHC): A Joanna Briggs (JBI) Centre of Excellence. JBI je nezisková organizace rozvíjející a podporující spolupráci vědců, zdravotnického personálu a výzkumníků v oblasti zdravotnictví na mezinárodní úrovni. Tato nezisková organizace spojuje více než 80 center a skupin ze 47 zemí. (Marečková et al., 2019, s. 62-64)

EBP je základem pro vysokoškolské ošetrovatelské vzdělání. Je to způsob, jakým může ošetrovatelská disciplína minimalizovat mezeru mezi teorií a praxí. (Mackey et al., 2017, s. 51-55) IOM stanovil cíl, že v roce 2020 bude 90 % klinických rozhodnutí podporováno aktuálními klinickými informacemi a bude odrážet nejlepší dostupné důkazy pro dosažení nejlepších výsledků u pacientů. (Lehane et al., 2019, 103-108)

2.2.2 Historie EBP

Autoři Kalisch a kol. (1986), Lim a kol. (2011), McDonald a kol. (2001), Selanders a Crane (2012) a Sullivan-Marx a kol. (2006) se domnívají, ačkoli to není v literatuře široce uznáváno, že Florence Nightingale započala s konceptem dosahování lepších výsledků prostřednictvím spolehlivých důkazů. Florence Nightingale je známá svou prací ve vojenských nemocnicích během krymské války, která začala v roce 1853 a trvala 3 roky. Po zkušenostech z krymské války byla Florence Nightingale požádána, aby dohlížela na řízení kasárenské nemocnice v Scutari v Turecku, která byla známá extrémně nehygienickými podmínkami. Právě tam Florence Nightingale kriticky zkoumala, jakým způsobem prostředí ovlivňuje zdraví a výsledky léčby pacientů. Nightingale ve své knize Notes on Nursing uvádí srovnání různých postupů při poskytování ošetrovatelské péče. Termín praxe založená na důkazech nebyl tehdy znám, ale již Florence Nightingale používala důkazy, které byly zjištěny pomocí experimentů a kritického šetření pro pozitivní vliv výsledků pacientů. (Mackey et al., 2017, s. 51-55)

Ovšem až v roce 1972 profesor Archie Cochrane zdůraznil skutečnost, že většina rozhodnutí spojené s léčbou nebyla založena na systematickém přezkoumání klinických důkazů. Navrhl, aby výzkumníci mezinárodně spolupracovali na systematickém přezkoumání všech nejlepších klinických studií. Termín „medicína založená na důkazech“ neboli „Evidence-Based Medicine“ (dále jen EBM) zavedl Gordon Guyatt spolu s jeho týmem v roce 1991. Gordon Guyatt posunul důraz v klinickém rozhodování od „intuice, nesystematické klinické zkušenosti a patofyziologického zdůvodnění“ na vědecký klinicky relevantní výzkum. V roce 1996 Sackett, kanadsko-americký lékař a zakladatel prvního oddělení klinické epidemiologie na McMaster University v Ontariu, vysvětlil, že klinické rozhodování založené na důkazech je kombinací nejen výzkumných důkazů, ale také klinické expertizy. (Zimerman, 2013, s. 71-76) V roce 1996 byly do konceptu EBM zakomponovány také preference, hodnoty a víra pacienta. Z konceptu EBM vznikl nový koncept EBP, a to z důvodu, že i jiné profese, v tomto případě konkrétně ošetrovatelství, koncept začaly přijímat. (Mackey et al., 2017, s. 51-55)

V České republice je Evidence-Based Practice relativně nový fenomén, který se poprvé objevil až kolem roku 2000 v souvislosti se změnou vzdělávání všeobecných sester – zavedení terciárního vzdělávání všeobecných sester. Ústav Ošetrovatelství a porodní asistence Lékařské fakulty na Ostravské univerzitě mezi prvními v České republice začlenil kurz s názvem Praxe založená na důkazech nejen do magisterského studia, ale také do bakalářského studia formou volitelného předmětu. (Zeleníková, Jarošová, 2014)

2.3 Výuky konceptu EBP

Autoři Dizon a kol. (2014) a také autoři Young a kol. (2014) uvádějí, že poskytovaná zdravotní péče může být neefektivní, neúčinná nebo dokonce nebezpečná, pokud není založena na současných nejlepších důkazech. Pro zajištění kvality zdravotní péče je proto důležité zavést praxi založenou na důkazech do všech vzdělávacích programů zdravotnických pracovníků. (Dizon et al., 2014, Young et al., 2014) Young a kol. (2014) kladou důraz na to, aby se budoucí zdravotníci naučili základům výzkumu a aplikaci důkazů v praxi. (Young et al., 2014)

Mezinárodní ošetrovatelské instituce a odborníci doporučují výuku Evidence-Based Practice jako součást základních osnov v ošetrovatelství. (Rufaza-Martínez et al., 2016) Rámec Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA) specifikuje očekávané výsledky u studentů bakalářského studia, včetně dovedností při vyhledávání odborných poznatků,

hodnocení a aplikací vědeckých informací. (Lahtinen et al., 2014) Světová zdravotnická organizace stanoví prioritní oblast „Podpora postupů a inovací založených na důkazech“ a prohlašuje, že „Praxe založená na důkazech je zájmem každé všeobecné sestry a porodní asistentky. Mělo by to být umožněno prostřednictvím vzdělávání, výzkumu, vedení a přístupu ke zdrojům poznatků.“ (WHO, 2015) Směrnice Evropského parlamentu a rady 2013/55/EU zařadila výuku Evidence-Based Practice do vyučovacího plánu vysokoškolského vzdělávání zdravotnických pracovníků v Evropě. 44 až 46 zemí AHEA dodržuje směrnici 2005/36/ES ve snaze harmonizovat minimální požadavky na vzdělávání v ošetrovatelství. (Lahtinen et al., 2014)

Dle tvrzení autora Ramise a kol. (2019) je vzdělávání v praxi založené na důkazech doporučenou součástí bakalářského stupně vzdělání v ošetrovatelství. Ramis a kol. (2019) klade důraz na to, že vzdělávání v EBP se doposud historicky zaměřovalo na výuku dovedností a znalostí EBP s menším zaměřením na schopnost implementace EBP do klinické praxe. (Ramis et al., 2019) Autoři Malik, McKenna a Griffiths uvedli, že integrace EBP do pregraduálního ošetrovatelského vzdělávání a příprava budoucích sester na přijetí EBP do klinické praxe, se stává zásadní. Studie dále naznačuje, že podpora akademiků velice ovlivní implementaci EBP budoucích sester do klinické praxe. Tímto se také zvyšuje zájem studentů realizovat výzkumné projekty a efektivně využívat výsledky výzkumů v praxi. (Malik et al., 2015, 158-164)

Autor Mthiyane a kol. (2018) ve své studii upozorňují na využívání tradičních výukových metod a styly učení, které stále dominují v ošetrovatelském vzdělávání. Respondenti ve studii autora Mthiyana a kol. z roku 2018 identifikovali následující aktuální výukové strategie: skupinová diskuze, simulace, úkoly, hraní rolí, případová studie, klinické debaty, přednáška, vlastní aktivity, demonstrace, skupinová výuka, problémové řešení, skupinové prezentace, hry, případový výzkum a videa. Tyto strategie nepodporují u studentů kritické myšlení a studenty nepřipraví na to, aby v klinické praxi vytvářeli zdravé klinické úsudky. (Mthiyane et al., 2018) EBP však zůstává relativně mladým konceptem ošetrovatelství a k dispozici je omezená literatura zabývající se začleněním EBP do učebních osnov ošetrovatelství, zejména na vysokoškolské úrovni. (Malik et al., 2015, s. 158-164)

Autoři Horntvedt a kol. (2018) tvrdí, že při výuce EBP jsou zapotřebí interaktivní metody výuky, jelikož tyto metody zajistí interakci mezi účastníky. Příkladem interaktivních metod výuky jsou interaktivní přednášky, práce v malých skupinách, čtenářské kvízy, prezentace všeobecných sester z klinické praxe a také workshopy. (Horntvedt et al., 2018) Khan

a Coomarasamy (2006) popsali tříúrovňovou hierarchii metody výuky medicíny založené na důkazech (EBM). První úrovní jsou interaktivní klinické aktivity. Druhou úrovní je didaktika využívající klinické a interaktivní aktivity. A třetí úroveň, i když je méně pro výuku EBP preferována, je samostatná výuka. (Khan et al., 2006) Horntvedt a kol. (2018) podporují první úroveň při výuce EBP, tj. často preferován interaktivní styl, jelikož tato metoda usnadňuje studentům učení. (Horntvedt et al., 2018) Crookes a kol. (2013, s. 239-243) identifikovali různé, a hlavně poutavé výukové strategie, které si pedagogové nejen osvojili, ale také oblíbili. Patří sem online výuka, hry a simulační techniky. (Crookes et al. 2013, s. 239-243) Ryan a kol. (2016, s. 1548-1556) představil výukové strategie jako vnější faktory a zjistil, že výuka výzkumných metod a EBP může být relevantnější, pokud se vyučuje spíše v klinické praxi, než za použití tradičních didaktických metod. Pro lepší znalosti EBP studentů ošetrovatelství je také nezbytné zajistit odborníky vyučující informační gramotnost. Studenti ošetrovatelství mají negativní postoj k výzkumu a implementaci EBP z důvodu potíží při vyhledávání zdrojů v databázích, pocitu izolace od zkušených kolegů z klinické praxe a dojem, že výhody EBP jsou minimální. (Ryan et al., 2016, s. 1548-1556)

Pro splnění minimálních požadavků pro výuku a provádění EBP Sicily Statement předkládá pětistupňový model: (I) položení klinické otázky; (II) shromažďování nejdůležitějších důkazů; (III) kritické hodnocení důkazů; (IV) integrace důkazů s vlastní klinickou odborností, pacientovými preferencemi a hodnotami pro rozhodnutí o praxi; a (V) vyhodnocení změny nebo výsledku. (Larsen et al., 2019) Na základě Sicilského prohlášení by studenti měli být schopni reflektovat, klást otázky, shromažďovat znalosti, následně je kriticky zhodnotit, aplikovat a hodnotit různé druhy znalostí na konci daného předmětu. Cílem je, aby studenti bakalářského programu ošetrovatelství, fyzioterapie, radioterapie a další, získali společné kvalifikace EBP a tím přispěli k rozvoji zdravotní péče založené na důkazech. (Lehane et al., 2019, s. 103-108)

Autoři Middlebrooks a kol. (2016, s. 399), Ramos-Morcillo a kol. (2015, s. 199-207) a Solomons a kol. (2011, s. 109-120) uvádí, že existují různé metody výuky EBP, nicméně efektivní strategie výuky EBP vedoucí k tomu, aby sestry přijaly EBP do své každodenní praxe nebyla jasně identifikována. (Middlebrooks et al., 2016, s. 399, Ramos-Morcillo et al., 2015, 199-207, Solomons et al., 2011, s. 109-120) Tento fakt potvrzují autoři Leufer a kol. (2021), kteří ve své studii uvádí, že stanovení efektivní výukové strategie, která připraví a umožní všeobecným sestřím úspěšně implementovat důkazy pro klinické rozhodování do praxe, je klíčovou výzvou. (Leufer et al., 2021)

Studie autorů Mthiyane a kol. (2018) odhalila, že pedagogové EBP čelí určitým problémům s implementací EBP ve výuce a učení. Patří mezi ně časová tíseň, nedostatek relevantních zdrojů a špatný přístup k nim, používání tradičních výukových metod, nedostatečné znalosti a dovedností ze strany pedagogů a také zájem studentů ošetřovatelství. Autoři Mthiyane a kol. (2018) ve své studii navrhli další vzdělávání pedagogů EBP prostřednictvím workshopů a přidružení se k časopiseckým klubům z důvodu zlepšení znalostí a dovedností týkajících se kompetencí EBP. (Mthiyane et al., 2018) Autoři Schoonees, Rohwer a Young upozorňují na nedostatek důkazů souvisejících s konkrétní oblastí, ale také na motivaci studentů a školní zázemí studentů. (Young et al., 2015, s. 353-359)

Dle autorů Shawahna a kol. (2016) je efektivní strategií využití moderních technologií ve výuce EBP. (Shawahna et al., 2016) Systematický přehled autorů Rohwera a kol. (2017, s. 1-147), že e-learning v kombinaci s prezenční výukou zlepšuje znalosti a dovednosti studentů EBP. (Rohwer et al., 2017, s. 1-147) Mobilní zařízení se nyní běžně používají ve vysokoškolském vzdělávání. Bylo vyvinuto několik mobilních aplikací, které podporují výuku EBP. Jedním z příkladů je PubMed Mobile, který se propojuje s databází PubMed. Dalším příkladem je BestEvidence, který se připojuje k vyhledávači Trip a podporuje vyhledávání a také kritické hodnocení. Tyto mobilní aplikace však nepodporují všechny kroky EBP. Autoři Johnson a kol. (2021) ve své studii popisují vývoj mobilní aplikace pro podporu výuky. Inovativní mobilní aplikace s názvem „EBPsteps“ byla vyvinuta na Western Norway University of Applied Sciences na podporu výuky EBP pro studenty ošetřovatelství a sociální péče jako doplněk k dalším metodám výuky EBP. EBPstesp byl spuštěn v roce 2015. Mobilní aplikace EBPsteps provede uživatele všemi pěti kroky EBP. Aplikace odkazuje na norskou elektronickou zdravotní knihovnu. Tato aplikace umožňuje studentům také dokumentovat a ukládat procesy související s každým krokem EBP. Všechny tyto uložená data lze sdílet prostřednictvím e-mailu, což umožňuje hodnocení a zpětnou vazbu od kolegů a pedagogů. Tato aplikace je volně dostupná a aktuálně pouze v norštině. Autoři plánují rozšíření této mobilní aplikace s možností jiných jazyků. (Johnson et al., 2021)

2.3.1 Výuka konceptu EBP v českých školních dokumentech

Tato kapitola se zabývá přehledem výuky konceptu EBP v českých online dostupných školních dokumentech. Přehled popisuje výuku konceptu EBP v České republice a to na 2 vyšších odborných školách zdravotnických a 7 univerzitách. K popisu předmětů

byly využity vyhledané online sylaby vyšších odborných škol zdravotnických poskytující informace o předmětu a sylaby univerzit.

Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra antropologie a zdravotní vědy

Studium konceptu praxe založené na důkazech nenabízejí pouze zdravotnické nebo lékařské fakulty, ale od roku 2020 také Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Studenti se mohou touto problematikou zabývat v letním semestru 2. ročníku navazujícího magisterského oboru Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy v rámci povinně volitelného předmětu „Kvalitativní výzkum v nelékařských zdravotnických oborech“. Předmět je ukončen odevzdáním zápočtového úkolu, ve kterém mají studenti analyzovat vyhledané kvalitativní studie ke zvolenému tématu. Ve výuce jsou uplatňovány monologické a dialogické metody a také metody práce s textem. (<https://1url.cz/2rPeI>, 2023)

Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta zdravotnických věd, Ústav ošetřovatelství

Na Fakultě zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci se koncept praxe založené na důkazech vyučuje v rámci předmětu „Výzkum v ošetřovatelství“. Tento předmět je u bakalářského studijního programu Všeobecné ošetřovatelství povinný v 2. ročníku v zimním semestru. Celkový časový rozsah předmětu je 30 hodin, z toho je 18 hodin kontaktních a 12 hodin nekontaktních. Předmět „Výzkum v ošetřovatelství“ je ukončen zkouškou, ovšem povinné je také vypracování a obhájení seminární práce studenta, která se týká implementace výsledků ošetřovatelského výzkumu a také nových poznatků v oboru ošetřovatelství do klinické praxe – využívání konceptu praxe založené na důkazech. Výuka probíhá prostřednictvím monologických vyučovacích metod (výklad, přednáška, instruktáž), dialogických vyučovacích metod (diskuse, rozhovor, brainstorming) a je také využita metoda nácviku pracovních dovedností. Předmět je koncipován jako teoreticko-praktický, ale směřuje studenty k základům kritického vědeckého myšlení. (<https://1url.cz/WrS0W>, 2023)

Ostravská univerzita, Lékařská fakulta, Ústav ošetřovatelství

Výuka praxe založené na důkazech v současné době není běžnou součástí kurikula českých vysokoškolských pracovištích vzdělávající budoucí všeobecné sestry a porodní asistentky. Výuka EBP probíhá jako součást jiného předmětu nebo jako samostatný předmět. Ústav ošetřovatelství a porodní asistence LF OU je jedno z prvních pracovišť v České

republice, které zařadilo výuku samostatného předmětu Praxe založená na důkazech nejen do magisterských a doktorských studijních programů, ale také jako volitelný předmět do bakalářských studijních programů oborů Všeobecná sestra a Porodní asistentka. První výuka předmětu Praxe založená na důkazech proběhla v roce 2007 u bakalářských studijních předmětů. Výuka předmětu probíhala zčásti jako výuka projektová z důvodu za účelem podpory angažovanosti studentů ve výuce, podpory kritického myšlení studentů a také samostatné a kreativní činnosti. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 169-175)

Výuka konceptu praxe založené na důkazech u bakalářského studijního programu Všeobecné ošetřovatelství probíhá prostřednictvím předmětu „Výzkum v ošetřovatelství“. Tento předmět je povinný v 2. ročníku v letním semestru. Celkový časový rozsah předmětu je 60 hodin. Pro úspěšné ukončení předmětu je nutností 70 % účast na výuce, vypracování plánu výzkumného projektu, účast na studentské vědecké konferenci a úspěch u ústní zkoušky. Ve výuce jsou používány tradiční výukové metody – přednášky a diskuse. Zdroje uvádí, že cílem předmětu „Výzkum v ošetřovatelství“ je zvládnout základní terminologii z oblasti výzkumu, pochopit význam základních fází výzkumného procesu, naučit se vymezit a formulovat výzkumný problém, hypotézy, cíle a navrhnout výzkumný plán, osvojit si metody výzkumu v ošetřovatelství, zvládnout realizaci jednotlivých fází výzkumného procesu, včetně analýzy dat a interpretaci výsledků. (<https://1url.cz/LrS0i>, 2023)

Předmět s názvem „Evidence-Based Practice v ošetřovatelství“ je možné absolvovat až u doktorského studijního programu Ošetřovatelství. (<https://1url.cz/orS0o>, 2023)

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav zdravotnických věd

Univerzita Tomáše Bati nabízí studentům bakalářského studijního programu Všeobecné ošetřovatelství předmět „Výzkum v ošetřovatelství“, který je u studentů 2. ročníku v letním semestru povinný. Celkový časový rozsah pro předmět je 32 hodin s doporučením 20 hodin samostudia. Pro úspěšné ukončení předmětu je povinná aktivní účast min. 80 %, zpracování zadaných úkolů (výzkumného projektu a empirické ověření vybraných technik, odevzdání písemného záznamu o realizované výzkumné činnosti a 75 % z písemného testu. Cílem předmětu „Výzkum v ošetřovatelství“ je naučit studenty základy kritického myšlení, základní kroky výzkumného procesu, výběru vhodných metod, sběru dat, analýzy dat a jejich interpretaci. Ve výuce jsou používány vyučovací metody monologické (výklad, přednáška, instruktáž), dialogické (diskuse, rozhovor, brainstorming), metody písemných akcí, práce s textem a pozorování. (<https://1url.cz/JrS0u>, 2023)

Předmět s názvem „Praxe založená na důkazech v PA“ je nabízen pouze pro studenty 3. ročníku bakalářského studijního programu Porodní asistence. (<https://1url.cz/9rS0K>, 2023)

Univerzita Pardubice, Fakulta zdravotnických věd, Katedra ošetrovatelství

Na Katedře ošetrovatelství Univerzity Pardubice je na bakalářském studijním programu Všeobecné ošetrovatelství koncept praxe založené na důkazech zakomponován v předmětu „Základy výzkumu a statistiky“. Tento předmět je pro studenty studijního programu Všeobecné ošetrovatelství povinný v 2. ročníku v letním semestru. Celkový časový rozsah předmětu je 25 hodin. Počet vyučovacích hodin se liší na základě formy studia. Pro kombinovanou formu studia je časový rozsah předmětu 13 hodin. Způsob ukončení předmětu je zápočet se zkouškou s tím, že je povinná účast studenta z 50 % na přednáškách a 80 % aktivní účast ve cvičeních. Dalším požadavkem je také splnění písemné práce. Cílem tohoto předmětu je seznámit studenty se zásadami vyhledávání výsledků výzkumu v ošetrovatelství, s analýzou výzkumných článků a se základními principy aplikace vyhledaných výsledků výzkumu do klinické praxe. Student by tedy po absolvování předmětu měl identifikovat výzkumné problémy v ošetrovatelské praxi, orientovat se v dostupné literatuře, správně analyzovat publikované výsledky a na základě analýzy aplikovat tyto výsledky do klinické praxe. (<https://1url.cz/IrS0M>, 2023)

Předmět „Výzkum ve zdravotnictví“ Katedra ošetrovatelství nabízí studentům navazujícího magisterského studia studijního programu Organizace a řízení ve zdravotnictví, Specializace v ošetrovatelství – ošetrovatelská péče v interních oborech a Specializace v ošetrovatelství – perioperační péče. Tento předmět je povinně volitelný a je zakončen zápočtem. (<https://1url.cz/HrS0L>, 2023)

Předmět „Praxe založená na důkazech“ je možné absolvovat v rámci volitelného předmětu. Tento předmět je Katedrou ošetrovatelství doporučen pro 1. ročník bakalářského studijního programu Všeobecné ošetrovatelství. Celkový časový rozsah pro tento předmět je 14 hodin a je ukončen zápočtem. (<https://1url.cz/OrSSm>, 2023)

Univerzita Karlova, 2. lékařská fakulta, Ústav ošetrovatelství 2. LF UK a FN Motol

Tato univerzita, založena českým a římským králem Karlem IV., nabízí výuku konceptu EBP v rámci povinného předmětu „Výzkum v ošetrovatelství“. Tento předmět je pro studenty povinný v 2. ročníku v zimním semestru a celkový časový rozsah pro tento předmět je 6 kontaktních hodin. Předmět je zakončen zápočtem a poté zkouškou v písemné formě. Mezi podmínky ukončení předmětu patří samostudium z doporučené studijní literatura a 100% aktivní účast ve výuce. Cílem tohoto předmětu je ovládat základní terminologii z oblasti

výzkumu, znát základní fáze výzkumu, dovednost vymezit a formulovat výzkumný problém, hypotézy a cíle, dokázat analyzovat data a interpretace výsledků, dovednost sestavit výzkumné zprávy a zveřejnit výsledky výzkumu. (<https://1url.cz/5rSSA>, 2023)

V letním semestru 2. ročníku musí studenti absolvovat povinný předmět „Informační systémy ve zdravotnictví“. Celkový vyhrazený čas pro výuku tohoto předmětu jsou 4 hodiny. Cílem tohoto předmětu je dovednost studentů vyhledávat informace v odborných databázích, použití rešeršních strategií, získat praktické zkušenosti se zpracováním odborného textu a interpretace empirických dat. (<https://1url.cz/DrSSH>, 2023)

Vyšší odborná škola, Obchodní akademie a střední zdravotnická škola Domažlice

Koncept EBP je na této vyšší odborné škole zdravotnické vyučován v rámci předmětu „Výzkum v ošetrovatelství“. Předmět je pro studenty povinný a vyučuje se v 1. ročníku v letním semestru, v 2. ročníku v zimním i letním semestru. Předmět je vždy zakončen zápočtem, ale pro jeho úspěšné ukončení je také povinná účast 80 % docházky, zpracování a prezentace výsledků výzkumu. Tento předmět je na vyšší odborné škole zdravotnické koncipován jako teoreticko-praktický a student po jeho úspěšném absolvování by měl znát terminologii týkající se výzkumu v ošetrovatelství, znát zásady kvalitativního a kvantitativního výzkumu, umět definovat výzkumný problém, formulovat hypotézy, výzkumné otázky, znát techniky sběru dat, interpretovat výsledky výzkumu do klinické praxe a také připravit a realizovat výzkum. (https://www.oadamazlice.cz/dokumenty/akreditace_vseobecna_sestra_2020.pdf, 2020)

Ve 3. ročníku v zimním semestru navazuje předmět s názvem „Ošetrovatelství založené na důkazech“. Tento předmět se zabývá metodikou výzkumu a jeho aplikace v ošetrovatelství. U studentů rozvíjí kritické myšlení, učí využití vhodných metod ve výzkumu, zpracovávat a také vyhodnocovat výsledky sběru dat. Cílem předmětu je změnit postoj studentů k významu vědeckého přístupu v ošetrovatelské praxi. Tento předmět je také zakončen zápočtem, povinnou účastí 80 % docházky a vypracováním seminární práce. (https://www.oadamazlice.cz/dokumenty/akreditace_vseobecna_sestra_2020.pdf, 2020)

Vyšší odborná škola a střední škola zdravotnická a sociální Ústí nad Orlicí

Vyšší odborná škola a střední škola zdravotnická a sociální Ústí nad Orlicí pro studenty vzdělávacího programu Diplomovaná všeobecná sestra nabízí předmět „Výzkum v ošetrovatelství“. Tento předmět je pro studenty 3. ročníku povinný a jeho časový rozsah je 30 hodin. Cílem tohoto předmětu je dovednost studenta vysvětlit přínos výzkumu

v ošetrovatelství, vymezení oblasti výzkumu a rozpoznání jednotlivých etap výzkumu, popsat metodika výzkumu a případná aplikace těchto metod, dovednost zapojení do výzkumného ošetrovatelského projektu a interpretovat výsledky výzkumu do klinické praxe. Ve výuce jsou aplikované různé výukové metody – popis, vysvětlování, výklad, přednášky, diskuse, práce s literaturou a jinými informačními zdroji, počítačová analýza datových souborů a nadále jejich prezentace, konzultace a řízené samostudium. (http://www.szsuo.cz/images/dokumenty/VOS/sylaby_17_18.pdf, 2023)

2.3.2 Dotazník Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses

Dotazník Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses slouží k posouzení efektivity výuky EBP. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 169) Dotazník byl původně vytvořen pro studenty v USA. Původní dotazník publikoval Donald Kirkpatrick a kol. již v roce 1959. Dotazník byl tvořen čtyřmi částmi – spokojenost studentů, učení (použité metody ve výuce, poskytování zpětné vazby během výuky, znalosti instruktorů), změna postoje k EBP a výsledky. Stokking (1996, s. 179) ve své studii uvádí, že hodnocení posledních dvou částí dotazníku je náročné, jelikož výuka není jediný příčinný faktor. (Stokking, 1996, s. 179) Z tohoto důvodu Kaufman a Keller (1994, S. 371) navrhli rozšíření dotazníku. (Kaufman, Keller, 1994, s. 371) Navrhli hodnocení všech intervencí, které ovlivňují výuku EBP. Zahrnuli do dotazníku další čtyři aspekty. První aspekt byl spokojenost spotřebitelů a společenský přínos, jako druhý evaluace jako součást procesu hodnocení a plánování potřeb, jako třetí identifikace požadovaných nebo očekávaných výsledků a důsledků v rámci stejného procesu a čtvrtým doplňkovým kritériem je dostupnost a kvalita zdrojů a efektivita jejich využití. (Stokking, 1996, s. 179)

Cílem studie autorky Zeleníkové ve spolupráci s autory Beach, Ren, Wolf a Sherwood (2015, s. 265-270) bylo vyvinout hodnotící nástroj pro hodnocení reakcí studentů, učení, změny chování a výsledků po absolvování výuky praxe založené na důkazech a ověřit psychomotorické vlastnosti tohoto nástroje. Při vývoji hodnotícího nástroje byl kladen důraz na obsahovou validitu, cílovou populaci, výběr a redukce položek dotazníku. Pro hodnocení každé položky byla zvolena sedmibodová škála Likertova typu. Účastníci každou položku hodnotili prostřednictvím stupnice od 1 (zcela nesouhlasím) do 7 (zcela souhlasím). (Zeleníková et al., 2015, s. 265-270) Kromě toho bylo vygenerováno 14 otázek k měření

kompetencí absolventů ošetrovatelství v dovednostech EBP na stupnici od 1 (vůbec nekompetentní) do 7 (mimořádně kompetentní). Seznam těchto kompetencí byl odvozen z práce autora Melnyk a kol. (2008, s. 12). (Melnyk et al., 2008, s. 7-13) Psychomotorické vlastnosti byly hodnoceny u skupiny 129 absolventů ošetrovatelství, kteří absolvovali výuku EBP. Data byla shromažďována od ledna 2013 do konce března 2013. Odpovědi účastníků na oblast týkající se efektivity výuky EBP byly spíše pozitivní a po absolvování výuky měli ke konceptu EBP pozitivní postoj a věřili, že implementace důkazů by mohla zlepšit klinickou praxi. Vnitřní konzistence na základě standardizovaného Cronbachova alfa byla 0,93, což znamená silnou vnitřní konzistenci. (Zeleníková et al., 2015, s. 265-270)

Současný dotazník Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses je složen ze 13 položek odrážející tři úrovně. Každá položka je hodnocena sedmibodovou škálou Likertova typu od 1 (rozhodně nesouhlasím až 7 (rozhodně souhlasím). (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 170)

Česká verze dotazníku Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses, v českém jazyce dotazník Vnímání efektivity výuky praxe založené na důkazech, byla vyvinuta v roce 2013 autorkami Zeleníková a Jarošová. Dotazník Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses do českého jazyka přeložili dva nezávislí odborníci v oblasti EBP. Pilotní studie byla provedena na 10 studentech. Na základě pilotního průzkumu byly některé položky dotazníku upraveny. Pro každou položku dotazníku byly vypočteny střední a standardní odchylky. Spolehlivost dotazníku byla měřena Cronbachovou alfou. Mezi položkami byly vypočteny korelace a byl proveden korelační test. Validita nástroje byla testována pomocí faktorové analýzy. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 169-175)

Autorky Zeleníková a Jarošová (2014, s. 170-172) poprvé použili českou verzi dotazníku Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses ve studii z roku 2014. Cílem této studie bylo zjistit vnímání efektivity výuky EBP a ověřit psychometrickou vlastnost české verze dotazníku. Zkoumaný vzorek tvořilo 119 studentů bakalářského a magisterského studijního programu, kteří absolvovali výuku EBP na katedře Ošetrovatelství a porodní asistence na Lékařské fakultě Ostravské univerzity v České republice. Bylo osloveno 191 studentů, ale pouze 124 studentů dotazník vyplnilo. 5 dotazníků bylo vyloučeno, jelikož chybělo více než 5 % údajů. Data byla sbírána od dubna 2013 do července 2013. Data byla sbírána elektronickou formou. Studentům, kteří souhlasili s účastí, byl rozeslán email s informacemi o výzkumné studii a odkaz pro online dotazník. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 170-172)

Nejlépe hodnocené položky byly ty, které se týkaly výuky a přesvědčení, že implementací EBP se může zlepšit klinická péče. Dle výsledků studií studenti pokládali za důležité pokračovat ve studiích EBP. Nejhůře hodnocené položky byly ty, které se týkaly znalostí a dovedností EBP, popularity výuky a mentoringu EBP. Nižší skóre bylo zaznamenáno u propojení teorie s klinickou praxí. Dalším cílem bylo ověřit psychometrickou vlastnost české verze dotazníku. Česká verze měla dobrou vnitřní konzistenci, podle Cranbachovo alfa 0,93. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 170-174)

2.4 Výzkumné aktivity o výuce EBP za uplynulých 15 let

Ve zvoleném publikačním období prostřednictvím rešeršní činnosti bylo vyhledáno 5 odborných článků, které se zabývaly výukou konceptu EBP u studentů ošetrovatelství. Studie byly realizovány v období od 2008–2023 napříč různými zeměmi. Autoři ve svých studiích upozorňují na nedostatek výzkumných aktivit v této oblasti a navrhují další výzkumné studie pro tuto oblast.

Výuka konceptu EBP v šesti evropských zemích

Výuka konceptu praxe založené na důkazech v ošetrovatelském vzdělávání se mezi univerzitami liší. Touto problematikou se zabývali autoři Skela-Savič a kol. (2020, s. 2) ve studii z roku 2020. Autoři použili deskriptivní design studie. Cílem této studie bylo popsat výskyt, charakteristiku, obsah výuky předmětu EBP a typ vyučujícího předmětu v bakalářských, magisterských a doktorských studijních oborech ošetrovatelství v šesti zemích. (Skela-Savič et al., 2020, s. 2)

Studie byla realizována v rámci projektu EBP e – Toolkit Project jako strategické partnerství šesti evropských vysokých škol z České republiky, Řecka, Itálie, Polska, Slovinska a Španělska v rámci programu Erasmus+. Projekt EBP e – Toolkit se snaží podporovat a sjednotit výuku EBP v Evropských učebních osnovách ošetrovatelství. (Skela-Savič et al., 2020, s. 2)

Zkoumaný vzorek tvořily fakulty, na kterých byly vyučovány studijní programy ošetrovatelství v šesti evropských zemích projektu. Bylo zařazeno 128 fakult ze Španělska, 48 fakult z Itálie, 16 fakult z Polska, 10 fakult z Řecka, 8 fakult ze Slovinska a 15 fakult z České republiky. (Skela-Savič et al., 2020, s. 2)

Ke sběru dat byly vytvořeny 3 strukturované nástroje – pro bakalářský, magisterský a doktorský stupeň vzdělávání ošetrovatelství. Nástroj pro bakalářský stupeň vzdělávání obsahoval 14 uzavřených otázek, pro magisterský stupeň vzdělávání 12 uzavřených otázek a pro magisterský stupeň vzdělávání 14 uzavřených otázek. Bylo zkoumáno, zda studijní obor ošetrovatelství zahrnuje výuku EBP jako samostatný předmět nebo obsah EBP je součástí jiného předmětu, počet předmětů souvisejících s výukou konceptu EBP, počet vyučovacích hodin předmětu, počet kreditů udělené za daný předmět. 7 kroků EBP v ošetrovatelství bylo použito ke stanovení úrovně obsahu výuky předmětu EBP. Každý dotazník také obsahoval otevřené otázky pro názvy samostatných předmětů zabývajících se konceptem EBP nebo předmětů s obsahem výuky EBP. (Skela-Savič et al., 2020, s. 2–3)

Jedná se o první studii, která odhaluje aktualizované údaje o výuce EBP v Evropě. Výsledky studie ukazují, že výuka EBP se mezi zeměmi i v rámci nich liší, ale integrovaná do výuky bakalářských a magisterských studijních programů je, a to různými způsoby.

Nejvíce bakalářských programů s předměty „EBP v ošetrovatelství“ nebo „EBP ve zdravotní péči“ je nabízeno v České republice (64,3 %). Na bakalářské úrovni existují dvě skupiny předmětů, které zahrnují obsah EBP v jiných předmětech. První skupina předmětů představuje EBP prostřednictvím předmětů klinické praxe, což usnadňuje rozvoj dovedností EBP, ale také zahrnuje teorii ošetrovatelství, která se zaměřuje na kritickou reflexi konceptualizace EBP. Druhá skupina předmětů představuje EBP v rámci výzkumných kurzů, ale bez možnosti aplikace důkazů. EBP jako samostatný předmět byl nabízen pouze u 30 % bakalářských programů ošetrovatelství. Tento přístup výuky EBP byl účinný především při zlepšování znalostí, dovedností, postojů, kompetencí a budoucího využití EBP studentů ošetrovatelství. V bakalářských programech je více než polovina předmětů EBP povinná a vyučuje se ve druhém nebo třetím ročníku. V průměru mají studenti 50 hodin kontaktní výuky, 50 hodin nekontaktní výuky a 6 hodin online výuky. Za úspěšné absolvování předmětu jsou průměrně uděleny 4 kredity. Kroky EBP, kterým je přiděleno nejvíce hodin, je nultý, třetí a čtvrtý krok. Ovšem systematická kontrola zjistila, že bakalářská úroveň vzdělávání v EBP se zaměřuje především na to, jak prohloubit porozumění studentů druhé a třetí fázi EBP. Předměty vyučují všeobecné sestry s magisterským nebo doktorským titulem. (Skela-Savič et al., 2020, s. 3–4)

Studie se zúčastnilo 86 fakult nabízejících dohromady 107 magisterských studijních programů, ale pouze 30 magisterských programů nabízelo předmět jako samostatný s názvem „EBP v ošetrovatelství“ nebo „EBP ve zdravotnictví“. Většina magisterských programů nabízí obsah EBP spíše jako součást jiného předmětu. Nejvíce takových předmětů nabízelo Řecko

a Slovinsko, nejméně Česká republika (22,4 %). Průměrný počet hodin pro kontaktní výuku je 35, pro nekontaktní výuku 92 hodin a 15 hodin online výuky s průměrným počtem 5 kreditů udělených za úspěšné ukončení předmětu. Nejvíce hodin bývá využíváno na výuku šestého kroku EBP, ale také druhého, třetího a čtvrtého. Nejvyšší průměrný počet kontaktní výuky byl v České republice, nejnižší ve Španělsku. (Skela-Savič et al., 2020, s. 4–5)

Na otázky týkající se výuky EBP doktorských programů odpověděly pouze čtyři země – Česká republika, Itálie, Polsko a Slovinsko. Pouze tři fakulty z České republiky a tři fakulty ze Slovinska nabízí v rámci svých doktorských programů samostatný předmět s názvem „EBP v ošetrovatelství“ nebo „EBP ve zdravotnictví“. Předmět na těchto fakultách byl povinný s průměrným počtem 34 hodin kontaktní výuky a 154 hodin nekontaktní výuky. Po úspěšném ukončení daného předmětu bylo studentovi přičteno průměrně 8 kreditů. (Skela-Savič et al., 2020, s. 5)

Důležitým zjištěním studie autorů Skela-Savič a kol. je, že výuka konceptu EBP je velice rozdílná a není dostatečně integrována do učebních osnov ošetrovatelství. Autoři studie doporučují vytvořit pokyny pro standardizaci výuku předmětu EBP ve všech třech úrovních vzdělávání. (Skela-Savič et al., 2020, s. 5–6)

Literární review o výuce konceptu EBP bakalářských programů ošetrovatelství

Autor Aglen (2016, s. 255-263) se ve své studii zabýval strategiemi výuky EBP u studentů bakalářského programu ošetrovatelství. Cílem jeho studie bylo zhodnotit mezinárodní vědecké články týkající se daného tématu. Literární přehled jeho studie zahrnoval recenzované články popisující pedagogické intervence zaměřené na výuku EBP v období 2004-2014. Systematické vyhledávání odborných článků proběhlo v databázích Medline, Cinahl a SweMed. (Aglen, 2016, s. 255-263)

Hlavním problémem, který autor řeší, jsou negativní postoje studentů k výzkumným tématům. Pro studenty je těžké pochopit, jak mohou výsledky výzkumu prospět ošetrovatelské praxi. Většina studentů nemá horlivost a motivaci potřebnou ke shromažďování, hodnocení a používání informací. Očekávají správnou odpověď od autorit jako jsou pedagogové, zkušené všeobecné sestry, lékaři, a nepovažují se za aktivní tvůrce znalostí. (Aglen, 2016, s. 255-263) Autoři Schams a Kuennem (2012, s. 13-16) poukazují na stejný problém a tvrdí, že tradiční vzdělávání brání studentům, aby se považovali za konstruktéry znalostí, jsou pouze povzbuzováni, aby se považovali za spotřebitele znalostí, kteří očekávají, že naleznou správnou odpověď u autorit. (Schams et al., 2012, s. 13-16) Autoři Schams a Kuennem (2012, s. 13-16), Liou a kol. (2013, s. 335-343), Stombaugh a kol. (2013, s. 173-177) tvrdí, že tyto nevhodné

a staromódní názory na výuku problémy závislosti zesilují a brání rozvoji schopnosti kritického myšlení. (Liou et al., 2013, s. 335-343, Schams et al., 2012, s. 13-16, Stombaugh et al., 2013, s. 173-177)

Autoři popisují dvě formy pedagogické intervence pro výuku EBP. (Aglen, 2016, s. 255-263) První intervence je k osvojení informační gramotnosti a druhá intervence k osvojení si výzkumného procesu. Informační gramotností autoři myslí pochopit, kdy a proč student potřebuje informace, kde je vyhledat a jakým způsobem je použít. (Brettle, 2013, s. 103-109) Do této intervence patří: 1) formulování klinické otázky, 2) provádění systematického vyhledávání v bibliografických databázích nebo jiných relevantních zdrojích, oddělení relevantních výsledků od nepodstatných, 3) kriticky zhodnotit a shrnout výsledky, 4) přenést poznatky vyhledávání do ošetrovatelské praxe a 5) zhodnotit výsledky. První fáze je popisována jako problematická z důvodu nedostatku v kritické reflexi a klinických zkušeností ze strany studentů. (Cepanec et al., 2013, s. 466-469, Dawley et al. 2011, s.116-123, Heye et al., 2009, s. 334-339) Druhá forma intervence se zaměřuje na to, jak mohou být výsledky výzkumu relevantní pro jejich ošetrovatelskou praxi. Autoři zdůraznili fakt, že studenti ošetrovatelství potřebují rozvíjet výzkumné dovednosti, aby byli schopni provádět praxi založenou na důkazech. (Aglen, 2016) Autor Reutter a kol. (2010, s. 562-567) navrhl řešení tohoto problému. Tvrdí, že toho lze dosáhnout tím, že se studentům nabídne možnost pracovat jako výzkumní asistenti v letním období nebo spojení studia s prací na částečný úvazek. (Reutter et al., 2010, s. 562-567) Další možností nabízí autor Callister (2005, s. 103-109) možnost studentů účastnit se výzkumné práce na fakultě a zařadit ji do studijního plánu. (Callister et al., 2005, s. 103-109)

Obecně autoři prezentují strategie aktivní výuky jako klíčové při výuce výzkumných témat. Další strategií, jak zvýšit zájem studentů a změnit jejich postoj k EBP, je propojit učební úkol se skutečnými klinickými situacemi. Autor Meeker a kol. (2008, s. 377) ve své studii prohlásil: „Klinická praxe přináší studentům vzrušení, úzkost a smysl pro účel.“ (Meeker et al., 2008, s. 377)

Literární review o výuce konceptu EBP pregraduálního vzdělávání ošetrovatelství

Autoři Horntvend a kol. (2018) v literárním přehledu se zaměřili na identifikaci strategií pro výuku EBP v pregraduálním vzdělávání ošetrovatelství. Autoři provedli rešerši literatury v databázích Medline, Embase, Cinahl, Academic Search Premier a ERIC. Do literárního přehledu byly zařazeny studie publikované v anglickém jazyce od roku 2006 do roku 2017. Autoři Horntvend a kol. (2018) se zajímali ve svém literárním přehledu o čtyři hlavní témata:

1) Interaktivní výukové strategie (využití výzkumu, informační gramotnost a vyučovací aktivity), 2) Interaktivní a klinicky integrované výukové strategie (výuka principů EBP, klinická integrace a spolupráce, 3) Výsledky učení (posílení analytických dovedností a změna postojů k využití výsledků výzkumů) a 4) Bariéry ve využití EBP v klinické praxi. (Horntvend et al., 2018)

Autoři Friberg a kol. (2013, s. 226-232) a Irvine a kol. (2008, s. 267-275) identifikovali interaktivní vzdělávací aktivity jako problémové učení, sdílení informací, virtuální simulace, workshopy, skupinové práce a semináře s diskusemi. (Friberg et al., 2013, s. 226-232, Irvine et al., 2008, s. 267-275) Autoři André a kol. (2016, s. 30-35), Irvine a kol. (2008, s. 267-275) a Mattila a kol. (2007, s. 568-576) ve svých studiích zdůraznili ústní prezentace výsledků výzkumu studentů v klinickém prostředí jako důležitou součást strategie výuky EBP. (André et al., 2016, s. 30-35, Irvine et al., 2008, s. 267-275, Mattila et al., 2007, s. 568-576)

Výzkumná studie autorů Friberga a Lyckhage (2013, s. 226-232) zdůraznila význam užitečnosti výzkumu a šíření výsledků výzkumu. (Friberg et al. 2013, s. 226-232) Pedagogové uvedli potřebu rozvoje personálu a progresivního přístupu ke kurikulu, aby studenti porozuměli informační gramotnosti. (Horntvend et al., 2018) Tematická analýza identifikovala interaktivní a klinicky integrované výukové strategie. Interaktivní klinické strategie zahrnovala úkoly založené na spolupráci se zdravotnickým personálem v klinické praxi. (Horntvend et al., 2018)

Zaměření na výuku šesti kroků EBP bylo evidentní ve studiích André a kol. (2016, s. 30-35), Cader a kol. (2016, s. 403-408) a Malik a kol. (2017, s. 883-893). (André et al., 2016, s. 30-35, Cader et al., 2006, s. 403-408, Malik et al., 2017, s. 883-893)

Bariéry v získávání dovedností EBP a využití výzkumu byly rozděleny do dvou podtémat. Prvním podtématem je informační gramotnost dovedností a znalostí a druhým podtématem je náročná spolupráce. Studenti bakalářského programu ošetřovatelství uvedli, že je obtížné provést a interpretovat EBP. Byli závislí na pomoci knihovníků a pedagogů. Potřeba interdisciplinární podpory pro výuku dovedností informační gramotnosti byla také zdůrazněna v několika studiích. (Horntvend et al., 2018) Autor Malik a kol. (2017, s. 883-893) ve své studii uvádí, že pro pedagogy byla výuka EBP náročná, jelikož jim chyběly znalosti, měli velké pracovní zatížení nebo neměli dostatek času a zdrojů na studium nových strategií. (Malik et al., 2017, s. 883-893) Ve studii autora Irvine a kol. (2008, s. 267-275) studenti uvedli náročnou spolupráci z důvodu skupinové práce, což prokázalo, že dysfunkční skupinová práce může negativně ovlivnit proces učení. (Irvine et al., 2008, s. 267-275) Naopak ve studii Malika a kol. (2017, s. 883-893) pedagogové uvedli, že studenti workshopy a skupinové práce ocenili a výsledky byly pozitivní. (Malik et al., 2017, s. 883-893)

Studie autora Horntvenda a kol. z roku 2018 uvedla v závěru, že využití principů EBP ve vzdělávání sester není věnována dostatečná pozornost. Výukové strategie identifikované ve vyhledaných studiích ukazují, že jsou používány spíše tradiční přednášky. Spolupráce s klinickou praxí za účelem rozšíření znalostí EBP byla ve většině studií řešena pouze vágně. Autor Horntvend a kol. (2018) uvádí, že je potřeba zlepšit povědomí pedagogů a kompetence ve výuce EBP, což zahrnuje používání interaktivních a klinických integrovaných výukových strategií. (Horntvend et al., 2018)

Virtuální vzdělávání EBP v Íránu

Autoři Shamsafe a kol. ve své studii z roku 2021 upozorňují na vstup do nové fáze evoluce v akademickém a vysokoškolském vzdělávání známé jako „online a digitální univerzity“. Digitalizace ve vysokoškolském vzdělávání umožňuje streamování přednášek online nebo umožňuje pedagogům a studentům komunikovat prostřednictvím virtuálního vzdělávání. (Shamsafe et al., 2021) Mousavi a kol. (2019) vysvětluje virtuální vzdělávání jako nový vzdělávací přístup, který je jednoduchý, levný a usnadňuje přístup ke vzdělávacím zdrojům a službám prostřednictvím komunikačních technologií bez ohledu na čas a místo. (Mousavi et al., 2019)

Studie, jejímž cílem bylo ohodnocení vlivu virtuálního vzdělávání na informační gramotnost studentů, byla provedena v Íránu u studentů osmého semestru bakalářského studia ošetrovatelství. Studie se zúčastnilo 80 studentů, kteří byli rovnoměrně náhodným výběrem rozděleny do kontrolní a intervenční skupiny. Ke sběru dat byl použit standardizovaný dotazník „Perceptions of Nurses of EBP“. (Shamsafe et al., 2021)

Výsledky studie autorů Shamsafe a kol. (2021) ukázaly, že virtuální vzdělávání u studentů neovlivnilo využívání informačních zdrojů. Výsledky navíc také ukázaly, že kontrolní a intervenční skupina zřídka využívala elektronické informační zdroje a tento vzdělávací program tedy nemohl motivovat studenty intervenční skupiny k většímu využívání elektronických zdrojů k vyhledávání informací o klinickém rozhodování. I přes tyto výsledky, studie ukázala, že vzdělávací program zvýšil v intervenční skupině vyhledávací dovednosti a použití různých vyhledávacích možností ve srovnání s kontrolní skupinou. (Shamsafe et al., 2021)

Autoři studie se domnívají, že tyto výsledky byly ovlivněné různými faktory. Jako hlavní faktor uvádí pandemii COVID-19, která probíhala ve stejnou dobu jako studie. Mezi další faktory autoři řadí nedostatečné dovednosti pedagogů v používání elektronických

zdrojů. Autoři Shamsafe a kol. ve studii navrhli školení pro pedagogy v oblasti využívání digitálních technologií. (Shamsafe et al., 2021)

Efektivita výuky konceptu EBP

Autoři Rufaza-Martinez a kol. (2016, s. 82-87) se shodují s autory Ramise a kol. (2019), že EBP by mělo být základní součástí kurikula bakalářského studijního programu ošetrovatelství, jelikož koncept EBP považují za pozitivní přínos pro zajištění kvalitní ošetrovatelské péče. Autoři Rufaza-Martinez a kol. (2016, s. 82-87) se ve své studii zabývali vývojem hodnotícího nástroje EBP-COQ, hodnocením EBP kompetencí, ale také efekt výuky konceptu EBP na znalosti, dovednosti a postoje k EBP u studentů ošetrovatelství bakalářského studijního programu na španělské univerzitě. Této kvazi-experimentální studie se zúčastnilo dohromady 148 studentů. Intervenční skupinu tvořilo 75 studentů, ale pouhých 59 studentů odevzdalo kompletní dotazník a skupinu kontrolní tvořilo 73 studentů, ale kompletní dotazník odevzdalo pouze 61 studentů. Výuka EBP probíhala v rámci 15 týdnů a byla uskutečněna v podobě přednášek a seminářů. Kompetence zúčastněných studentů byly měřeny prostřednictvím hodnotícího nástroje EBP-COQ před zahájením výuky a 2 měsíce po ukončení výuky. (Rufaza-Martinez et al., 2016, s. 82-87)

Výsledky studie autorů Rufaza-Martinez a kol. (2016, s. 82-87) zjistily pozitivní vliv výuky EBP na znalosti, dovednosti a také postoj studentů ošetrovatelství k EBP. V doménách znalostí a postojů bylo 20 % zlepšení a 25 % u dovedností studentů. Autoři ve své studii upozornili na malý počet publikované odborné literatury o výuce EBP a zdůraznili potřebu dalšího výzkumu v této oblasti. (Rufaza-Martinez et al., 2016, s. 82-87)

Efektivitou výuky konceptu EBP se zabývaly především autorky Zeleníková a Jarošová (2014), které ověřovali validitu české verze dotazníku Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses, viz kapitola 2.3.2 Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses, s. 19. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 170-174)

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

Hlavní cíl:

Hlavním cílem bylo popsat vyjádření souboru studentek a studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství o výuce konceptu praxe založené na důkazech.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, jaké studijní materiály byly podle vyjádření studentů k výuce využívány.
2. Zjistit, jaké formy výuky byly využívány.
3. Získat informace o procvičování jednotlivých kroků EBP.
4. Popsat efektivitu výuky praxe založené na důkazech podle nástroje autorky Zeleníkové.
5. Identifikovat rozdíly a případné shody mezi výsledky zkoumaných oblastí v obou skupinách.
6. Identifikovat statisticky významné rozdíly ve výsledcích studie mezi skupinou A a skupinou B.

3.1 Metodika

Design výzkumné studie:

Ke zkoumání byl uplatněn kvantitativní přístup, a to observační analytický design. Limitace této konkrétní studie jsou uvedeny jako součást kapitoly Diskuze.

Zkoumaný soubor:

Pro výběr respondentů byla využita metoda záměrného výběru. Do skupiny A byli zařazeni studenti bakalářského programu Všeobecného ošetrovatelství a navazujících magisterských programů Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Do skupiny B byli zařazeni studenti bakalářského programu Všeobecného ošetrovatelství a navazujících magisterských programů Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Specifické informace o charakteristikách respondentů uvádí tabulka č.2.

Organizace a lokace sběru dat:

K účasti ve studii bylo osloveno 172 respondentů. Online verzi formuláře ovšem vyplnilo a odeslalo pouhých 64 respondentů. Návratnost formuláře tedy byla 37,2 %. Sběr dat byl realizován s využitím ověřeného formuláře a probíhal ve dnech 15.11.2022 – 31.1.2023.

Odkaz pro Microsoft Forms online verzi formuláře byl rozeslán hromadně přes školní email s pomocí paní doc. PhDr. Jany Marečkové, Ph.D. na Univerzitě Pardubice a paní Mgr. Ivony Závacké, Ph.D. na Ostravské univerzitě.

Uplatněné výzkumné metody a nástroje:

Vzhledem k cílové skupině respondentů byl k získání potřebných informací využit polostrukturovaný online dotazník.

Nástroj ke sběru dat:

První oblast formuláře (otázky č. 1–6) byla zaměřena na otázky týkající se studijních materiálů, které byly využívány k výuce konceptu Praxe založené na důkazech. Účastník studie měl možnost vybrat pomocí křížku 1 odpověď nebo odpověď doplnit. **Druhá oblast** formuláře (otázky č. 7–10) byla zaměřena na způsob výuky konceptu Praxe založené na důkazech. V této oblasti mohli účastníci vybrat pomocí křížku pouze 1 odpověď nebo odpověď doplnit. **Ve třetí oblasti** formuláře (otázky č. 11–16) byly kladeny otázky týkající se procvičování jednotlivých kroků konceptu praxe založená na důkazech. V této oblasti účastníci vybírali pomocí křížku 1 a více odpovědí nebo měli možnost odpověď doplnit. **Ve čtvrté oblasti** formuláře byl použit nástroj Vnímání efektivity výuky konceptu Praxe založené na důkazech v české verzi, který byl poskytnut PhDr. Renátou Zeleníkovou, PhD. s jejímž souhlasem byl tento nástroj zařazen do formuláře ke sběru dat této studie. Respondenti se v této části vyjadřovali k 13 položkám prostřednictvím 7bodové Likertovy škály. **V závěrečné části** byly uvedeny otázky týkající se charakteristik souboru respondentů (otázky č. 1–5).

Do formuláře byly zařazeny také kontrolní položky, které měly za úkol prověřit věrohodnost zjišťovaných údajů. První kontrolní otázkou byla otázka č. 6. Tato kontrolní otázka ověřovala pravdivost otázky č. 1 z první oblasti formuláře. Druhou kontrolní otázkou byla otázka č. 11, která ověřuje pravdivost otázek č. 12–16 třetí oblasti formuláře. Kompletní formulář ke sběru dat je uveden pod přílohou č.1.

Ověření využitelnosti nástroje ke sběru dat:

V období od 10. 11. 2022 – 14. 11. 2022 bylo provedeno na malém počtu respondentů ověření nástroje ke sběru dat. Ověření využitelnosti nástroje ke sběru dat se zúčastnilo 5 studentek Lékařské fakulty Ostravské univerzity navazujícího magisterského oboru Ošetrovatelská péče v psychiatrii. Tito respondenti nebyli zařazeni do souboru ke sběru dat. Formuláře ke sběru dat a také následné dotazníky pro ověření využitelnosti byly respondentům

předány v tištěné verzi. Dle výsledků tázání respondenti strávili vyplňováním formuláře ke sběru dat 5–10 minut, tento čas byl dle jejich odpovědí pro ně přijatelný. Otázky i odpovědi byly podle nich položeny srozumitelnou formou a všichni respondenti pochopili význam položených otázek. Respondenti by další otázky týkající se dané problematiky nedoplňovali. Možnosti variant odpovědí byly dostačující, všichni respondenti pochopili způsob vyplňování připravených otázek a grafické provedení formuláře jim vyhovovalo. Výsledky prezentuje tabulka č. 1. Autorka neměnila nástroj ke sběru dat a poskytla jej respondentům v původní verzi.

Tabulka č. 1 – Výsledky ověření nástroje ke sběru dat

Otázky	Odpovědi	Počet odpovědí (%)
1. Kolik času jste strávili vyplněním formuláře?	0–5 minut	0 (0 %)
	5–10 minut	5 (100 %)
	10–15 minut	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
2. Je tento čas strávený vyplněním formuláře pro Vás akceptovatelný?	Ano	5 (100 %)
	Ne	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
3. Byly dané otázky formuláře položeny srozumitelnou formou?	Ano	5 (100 %)
	Ne. Které to byly?	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
4. Byly dané nabídky pro volbu odpovědí položeny srozumitelnou formou?	Ano	5 (100 %)
	Ne. Které to byly?	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
5. Pochopili jste význam otázek ve formuláři?	Ano	5 (100 %)
	Ne	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
6. Obsahoval formulář veškeré potřebné otázky týkající se daného tématu?	Ano	5 (100 %)
	Ne. Které byste doplnili?	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
7. Byly možnosti nabízených variant odpovědí dostačující?	Ano	5 (100 %)
	Ne	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
8. Pochopili jste způsob vyplňování připravených odpovědí na položené otázky?	Ano	5 (100 %)
	Ne	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)
9. Vyhovovala Vám grafické provedení formuláře?	Ano	5 (100 %)
	Ne	0 (0 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)

Postupy deskriptivního zpracování dat:

Data získaná prostřednictvím Microsoft Forms, který umožňuje vygenerování výsledků do tabulek v Excelu, byla zpracována využitím softwarů IBM SPSS Statistics 23 a Jamovi.

Hodnoty k odpovědím jsou v tabulkách níže uvedeny v absolutních a relativních četnostech. Pouze pro výsledky 4. oblasti dotazníku byl vypočten průměr, medián a směrodatná odchylka.

Formulace hypotéz ke statistickému zpracování:

Hypotézy k ověření statisticky významných rozdílů mezi sledovanými jevy byly formulovány takto:

Hypotéza 1

H1₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 1 „využívané studijní materiály“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H1_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 1 „využívané studijní materiály“ existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 2

H2₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 2 „způsobu výuky“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H2_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 2 „způsobu výuky“ existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 3

H3₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „procvičování“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H3_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „procvičování“ existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza 4

H4₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „vnímáním efektivity výuky“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H4_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „vnímáním efektivity výuky“ existuje statisticky významný rozdíl.

Metody statického zpracování dat:

Odpovědi respondentů byly vloženy do Microsoft Excel, jejichž zpracování proběhlo v rámci softwarů IBM SPSS Statistics 23 a Jamovi. Veškeré vyhodnocení bylo provedeno zvláště pro skupinu A – studenty Ostravské univerzity LF (OU LF) a skupinu B – studenty Univerzity Pardubice (UPCE FZS). Pokud to bylo možné, byl u otázky zrovna proveden test hypotézy. Vyhodnocení hypotézy bylo v základní verzi vyhodnoceno pomocí χ^2 testu nezávislosti v kontingenční tabulce. V případě, že nebyly splněny předpoklady této metody, byl použit modifikovaný Fisherův exaktní test. Pokud ani tento test nebylo možné použít, hypotéza nebyla vyhodnocena. V případě oblasti 4, kdy se jednalo o ordinální proměnnou, byl použit neparametrický Mann Whitneyův test. K ověření platnosti hypotéz byla použita rozdílová analýza – metoda Pearsonův chí-kvadrát test. Tato kontingenční tabulka vzniká v případě, když jednotky souboru jsou tříděny podle dvou kvalitativních znaků, např. znaku A, který může nabývat r variant a znak B, který lze rozdělit na s variant. Další rozdílová metoda – Fischerův exaktní test, který vychází z čtyřpolní kontingenční tabulky, tj. nejjednodušší formy kontingenční tabulky, kdy oba kategoriální proměnné mají pouze 2 možné alternativy odpovědí (tzn. Alternativní proměnné). A jako poslední metoda použita k ověření platnosti hypotéz byla metoda pořadové analýzy – Mann – Whitneyův test, který bývá používán k ověření shodné úrovně dvou malých výběrů z neznámých rozdělení, tj. výběrů nepocházející z normálního rozdělení, kdy není možné použít klasický parametrický test o shodě středních hodnot. Získána data a použité metody ke zpracování dat byly konzultovány s paní Ing. Anetou Mazouchovou, PhD.

Etické parametry studie:

Dne 24. 10. 2022 byl kontaktován pan děkan Lékařské fakulty Ostravské univerzity doc. MUDr. Rastislav Maďar, PhD., MBA, FRCPS s žádostí o udělení souhlasu ke sběru dat. Pan děkan s realizací výzkumného šetření souhlasil. Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Lékařské fakultě Ostravské univerzity je uveden přílohou č. 3. Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice byla odeslána paní proděkance Mgr. Markétě Moravcové, Ph.D. Po předložení podepsané metodiky vedoucím diplomové práce s realizací výzkumného šetření souhlasila. Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice je uveden pod přílohou č. 4. O udělení souhlasu s použitím české verze dotazníku Perception of Effectiveness of Evidence-based Practice Courses byla prostřednictvím emailu kontaktována autorka PhDr.

Renáta Zeleníková, PhD., která s použitím dotazníku české verze souhlasila. Souhlas formou emailové korespondence uveden pod přílohou č. 2. Respondenti byli poučeni o vyplnění dotazníku prostřednictvím úvodní části v online verzi formuláře. Také byli v úvodní části obeznámeni, že účast je zcela dobrovolná, anonymní a kdykoli mohou vyplňování formuláře ukončit.

3.2 Výsledky

CHARAKTERISTIKY SOUBORU RESPONDENTŮ

Studie se zúčastnilo 64 respondentů, z toho bylo 16 studentů z OU LF (25,0 %) a 48 osob z UPCE FZS (75,0 %). Šetření se zúčastnilo celkově 79,7 % žen (51 osob) a 20,3 % mužů (13 osob). I když v případě Ostravské univerzity byl zastoupen mírně vyšší podíl mužů. Mezi univerzitami a pohlavím respondentům však nebyl potvrzen statisticky významný vztah (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,072). Zúčastnilo se 56,3 % studentů ve věku do 25 let (36 osob). A 26,6 % osob bylo ve věku 25–30 let (17 osob). Mezi jednotlivými univerzitami a věkem respondentů nebyl potvrzen statisticky významné rozdíly (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,580). Celkově 56,3 % studentů studovalo kombinovanou formu studia (36 osob), 43,8 % studentů prezenční formu studia (28 osob). V rámci jednotlivých škol, u respondentů z OU LF převažovali studenti prezenční formy studia (75 %; 12 osob), v případě Univerzity Pardubice převažovali studenti kombinované formy studia (66,7 %; 32 osob). Nebylo proto překvapující, že mezi univerzitami a formou studia byl potvrzen statisticky významný vztah (χ^2 test nezávislosti v kont. tabulce; $\chi^2(1) = 8,466$; p-hodnota = 0,004). V rámci typu studijního programu byly identifikovány statisticky významné rozdíly (χ^2 test nezávislosti v kont. tabulce; $\chi^2(1) = 28,8$; p-hodnota < 0,001). V případě Ostravské univerzity se jednalo o 93,8 % studentů bakalářského studia (15 osob), zatímco u pardubické univerzity to bylo 81,3 % studentů navazujícího magisterského programu (39 osob).

Tabulka č. 2 – Charakteristiky respondentů

Základní informace o respondentech		Univerzita		Celkem
		OU	UPCE	
Pohlaví	muž	6 (37,5 %)	7 (14,6 %)	13 (20,3 %)
	žena	10 (62,5 %)	41 (85,4 %)	51 (79,7 %)
Věk	21-25 let	9 (56,3 %)	27 (56,3 %)	36 (56,3 %)
	25-30 let	6 (37,5 %)	11 (22,9 %)	17 (26,6 %)
	30 a více let	0 (0 %)	4 (8,3 %)	4 (6,3 %)
	neuveдено	1 (6,3 %)	6 (12,5 %)	7 (10,9 %)
Forma studia	kombinovaná	4 (25 %)	32 (66,7 %)	36 (56,3 %)
	prezenční	12 (75 %)	16 (33,3 %)	28 (43,8 %)
Studijní program	bakalářský	15 (93,8 %)	9 (18,8 %)	24 (37,5 %)
	navazující magisterský	1 (6,3 %)	39 (81,3 %)	40 (62,5 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

3.2.1 Výsledky k využívaným studijním materiálům

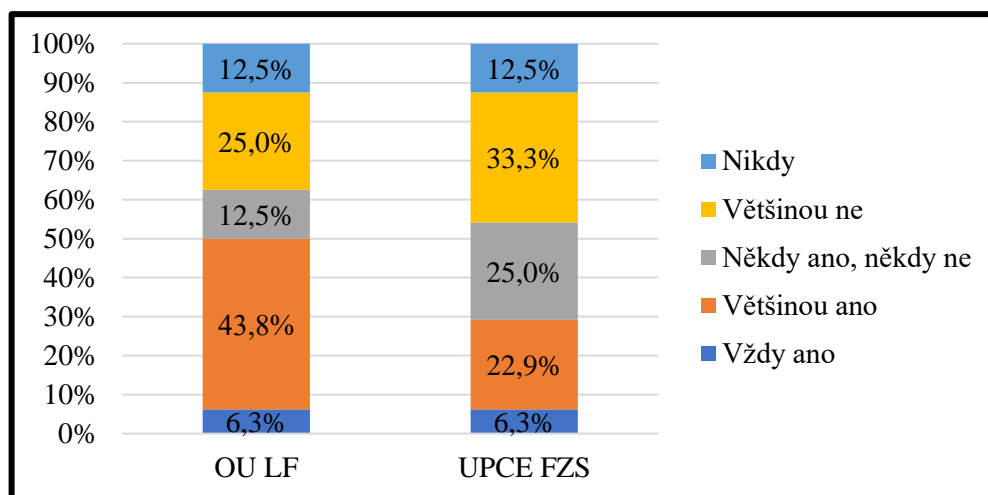
První oblast se zabývala využívanými studijními materiály při výuce konceptu praxe založené na důkazech. První otázka zkoumala dostupnost studijních materiálů v angličtině. Materiály v anglickém jazyce mělo celkově¹ 34,4 % studentů (22 osob). V případě souboru studentů z Ostravské univerzity byl tento podíl 50,0 % (8 osob), oproti UPCE s 29,2 % (14 osob). I když byly mezi univerzitami určité rozdíly, nebyly statisticky významné (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,581).

Tabulka č. 3 – Studijní materiály v angličtině

Ot1		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v anglickém jazyce?	Vždy ano	1 (6,3 %)	3 (6,3 %)	4 (6,3 %)
	Většinou ano	7 (43,8 %)	11 (22,9 %)	18 (28,1 %)
	Někdy ano, někdy ne	2 (12,5 %)	12 (25 %)	14 (21,9 %)
	Většinou ne	4 (25 %)	16 (33,3 %)	20 (31,3 %)
	Nikdy	2 (12,5 %)	6 (12,5 %)	8 (12,5 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

¹ Odpověď „Vždy ano“ nebo „Většinou ano“

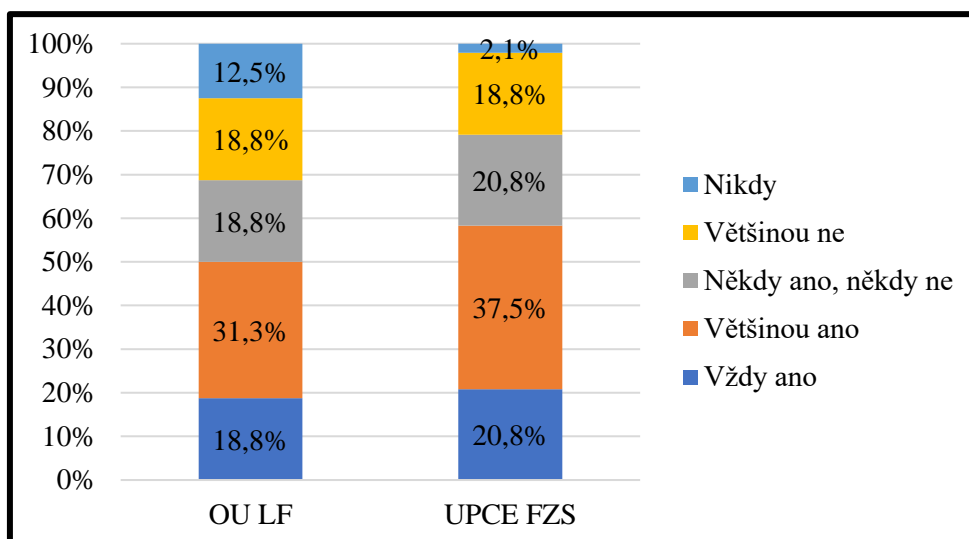

Graf č. 1 - Studijní materiály v angličtině

V případě materiálů v českém jazyce, většinou nebo vždy, je mělo k dispozici celkově 56,3 % studentů (36 osob). 50 % (8 osob) studentů z OU a z UPCE 58,3 %. Není proto překvapující, že mezi skupinami nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly v dostupnosti materiálu v češtině (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,613).

Tabulka č. 4 – Studijní materiály v češtině

Ot2		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v českém jazyce?	Vždy ano	3 (18,8 %)	10 (20,8 %)	13 (20,3 %)
	Většinou ano	5 (31,3 %)	18 (37,5 %)	23 (35,9 %)
	Někdy ano, někdy ne	3 (18,8 %)	10 (20,8 %)	13 (20,3 %)
	Většinou ne	3 (18,8 %)	9 (18,8 %)	12 (18,8 %)
	Nikdy	2 (12,5 %)	1 (2,1 %)	3 (4,7 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

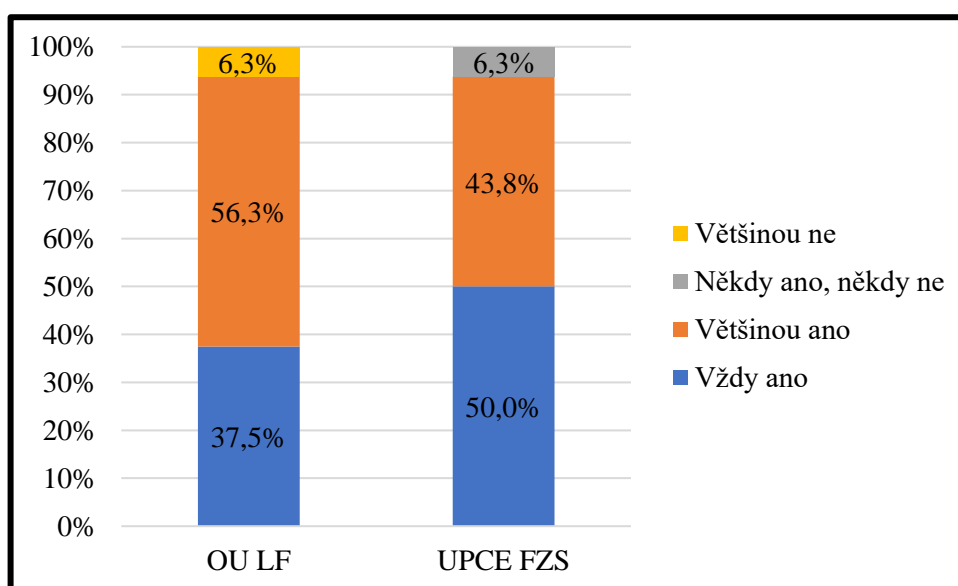

Graf č. 2 – Studijní materiály v češtině

V elektronické podobě mělo studijní materiály celkově 93,8 % studentů (60 osob). Mezi univerzitami nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly v dostupnosti elektrických materiálů (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,249).

Tabulka č. 5 – Studijní materiály v elektronické podobě

Ot3		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v elektronické formě?	Vždy ano	6 (37,5 %)	24 (50 %)	30 (46,9 %)
	Většinou ano	9 (56,3 %)	21 (43,8 %)	30 (46,9 %)
	Někdy ano, někdy ne	0 (0 %)	3 (6,3 %)	3 (4,7 %)
	Většinou ne	1 (6,3 %)	0 (0 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

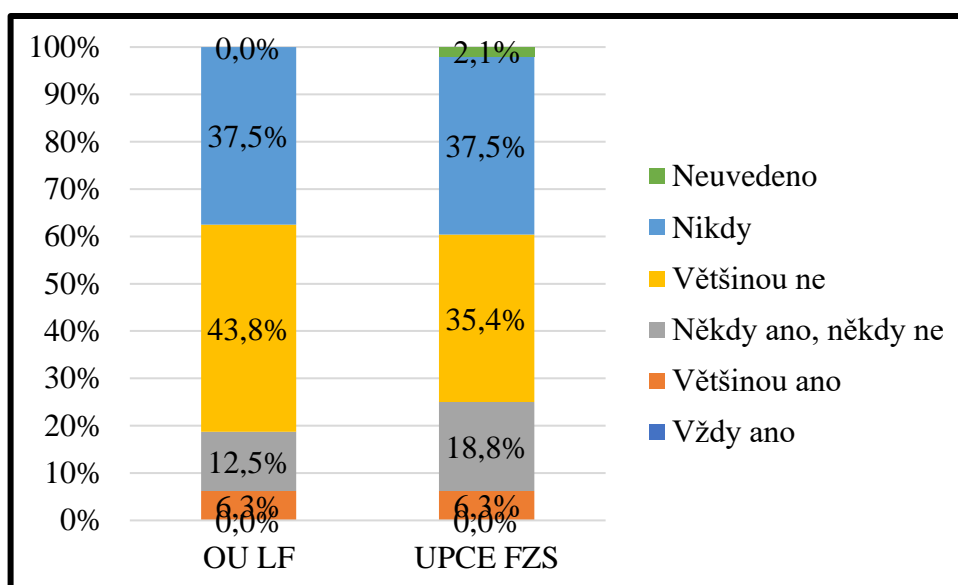

Graf č. 3 – Studijní materiály v elektronické podobě

Tištěnou verzi materiálů nemělo k dispozici vždy nikdo ze sledovaných studentů, většinou je mělo pouze 6,3 % studentů (4 osob), většina studentů ji nemělo nikdy nebo většinou nikdy (75,0 %; 48 osob). Mezi školami nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl v dostupnosti tištěné literatury pro výuku EBP (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,967).

Tabulka č. 6 – Studijní materiály v tištěné podobě

Ot4		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v tištěné formě?	Vždy ano	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
	Většinou ano	1 (6,3 %)	3 (6,3 %)	4 (6,3 %)
	Někdy ano, někdy ne	2 (12,5 %)	9 (18,8 %)	11 (17,2 %)
	Většinou ne	7 (43,8 %)	17 (35,4 %)	24 (37,5 %)
	Nikdy	6 (37,5 %)	18 (37,5 %)	24 (37,5 %)
	Neuvedeno	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

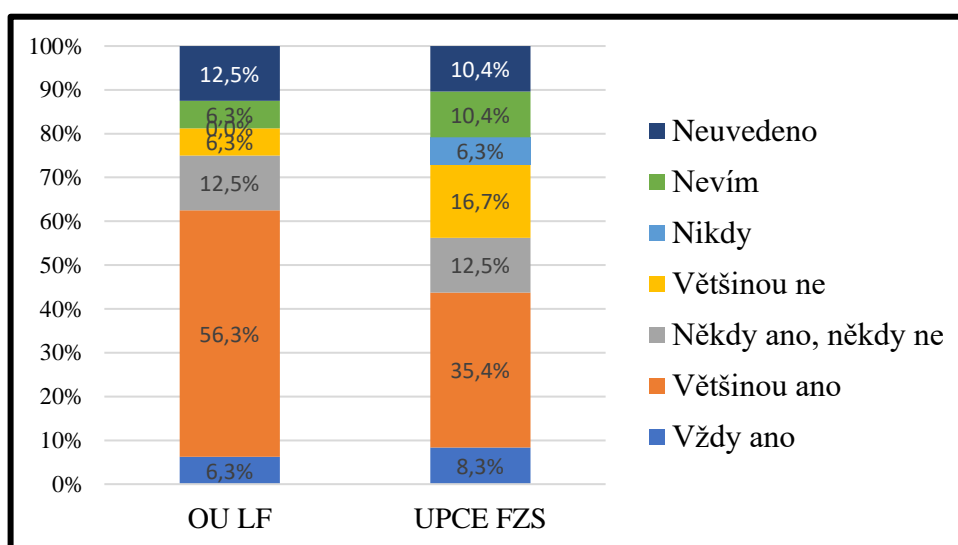

Graf č. 4 – Studijní materiály v tištěné podobě

48,4 % studentů uvedlo, že jejich univerzita měla vždy nebo většinou vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP (31 osob). V případě souboru studentů z Ostravské univerzity byl tento podíl studentů dokonce 62,5 % (10 osob), u UPCE byl pouze 43,8 % studentů (21 osob), i tak však mezi soubory studentů nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,773).

Tabulka č. 7 – Vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP

Ot5		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Měla fakulta vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP?	Vždy ano	1 (6,3 %)	4 (8,3 %)	5 (7,8 %)
	Většinou ano	9 (56,3 %)	17 (35,4 %)	26 (40,6 %)
	Někdy ano, někdy ne	2 (12,5 %)	6 (12,5 %)	8 (12,5 %)
	Většinou ne	1 (6,3 %)	8 (16,7 %)	9 (14,1 %)
	Nikdy	0 (0 %)	3 (6,3 %)	3 (4,7 %)
	Nevím	1 (6,3 %)	5 (10,4 %)	6 (9,4 %)
	Neuvedeno	2 (12,5 %)	5 (10,4 %)	7 (10,9 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

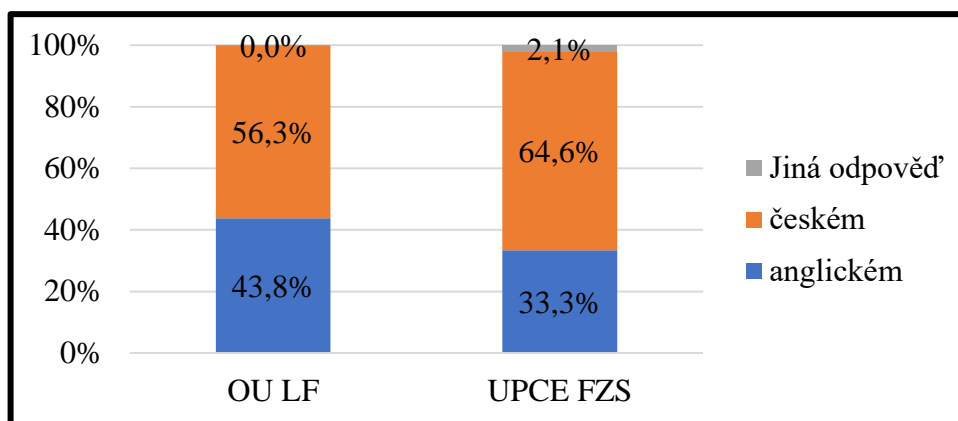

Graf č. 5 – Fakultou vydané knižní publikace pro výuku EBP

Převažujícím jazykem materiálů při výuce byl český jazyk a to u 62,5 % (40 osob). Mezi univerzitami nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,554).

Tabulka č. 8 – Převažující jazyk materiálů při výuce

Ot6		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Převážně v jakém jazyce byly poskytnuty studijní materiály při výuce?	anglickém	7 (43,8 %)	16 (33,3 %)	23 (35,9 %)
	českém	9 (56,3 %)	31 (64,6 %)	40 (62,5 %)
	Jiná odpověď	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

Graf č. 6 – Převažující jazyk materiálů při výuce

Souhrn k využívaným studijním materiálům a výsledky statistické analýzy

V tabulce č. 9 jsou uvedeny kompletní výsledky testů hypotéz pro oblast 1. Jelikož ani jedna z výsledných p-hodnot nebyl menší než hladina významnosti $\alpha = 5\%$, není zamítnuta na této hladině významnosti hypotéza $H_{1.0}$. **Mezi výsledky skupiny A (OU LF) a výsledky skupiny B (UPCE FZS) v oblasti 1 „využívané studijní materiály“ nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl.**

Tabulka č. 9 – Kompletní výsledky testů pro oblast 1

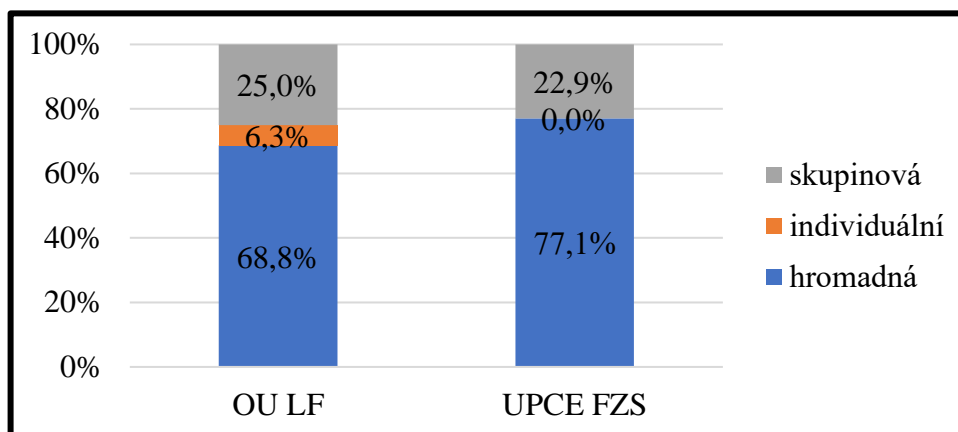
Fisherův exaktní test	P-hodnota
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v anglickém jazyce?	0,581
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v českém jazyce?	0,613
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v elektronické formě?	0,249
Byly studijní materiály použité při výuce EBP v tištěné formě?	0,967
Měla fakulta vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP?	0,773
Převážně v jakém jazyce byly poskytnuty studijní materiály při výuce?	0,554

3.2.2 Výsledky ke způsobům výuky

Oblast 2 se zaměřovala na otázky týkající se způsobu vyučování konceptu praxe založené na důkazech. Nejčastější forma vyučování byla hromadná (75 %; 48 studentů). V případě univerzit nebyly mezi skupinami statisticky významné rozdíly potvrzeny (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,251).

Tabulka č. 10 – Nejpoužívanější forma vyučování

Ot7		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Jaká byla nejpoužívanější forma vyučování?	hromadná	11 (68,8 %)	37 (77,1 %)	48 (75 %)
	individuální	1 (6,3 %)	0 (0 %)	1 (1,6 %)
	skupinová	4 (25 %)	11 (22,9 %)	15 (23,4 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

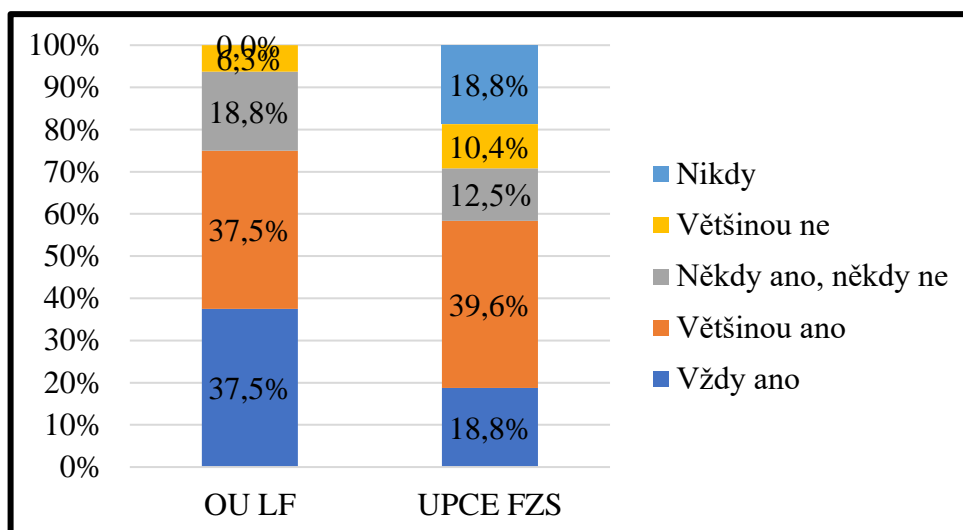

Graf č. 7 – Nejpoužívanější forma vyučování

Další otázky se zabývaly způsobem výuky. Online výuku vždy nebo většinou mělo celkově 62,5 % studentů. Mírně vyšší míru online výuky můžeme vidět u souboru studentů z Ostravské univerzity, ale rozdíly nebyly mezi školami statisticky významné (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,242).

Tabulka č. 11 – Online výuka

Ot8		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Probíhala výuka online?	Vždy ano	6 (37,5 %)	9 (18,8 %)	15 (23,4 %)
	Většinou ano	6 (37,5 %)	19 (39,6 %)	25 (39,1 %)
	Někdy ano, někdy ne	3 (18,8 %)	6 (12,5 %)	9 (14,1 %)
	Většinou ne	1 (6,3 %)	5 (10,4 %)	6 (9,4 %)
	Nikdy	0 (0 %)	9 (18,8 %)	9 (14,1 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

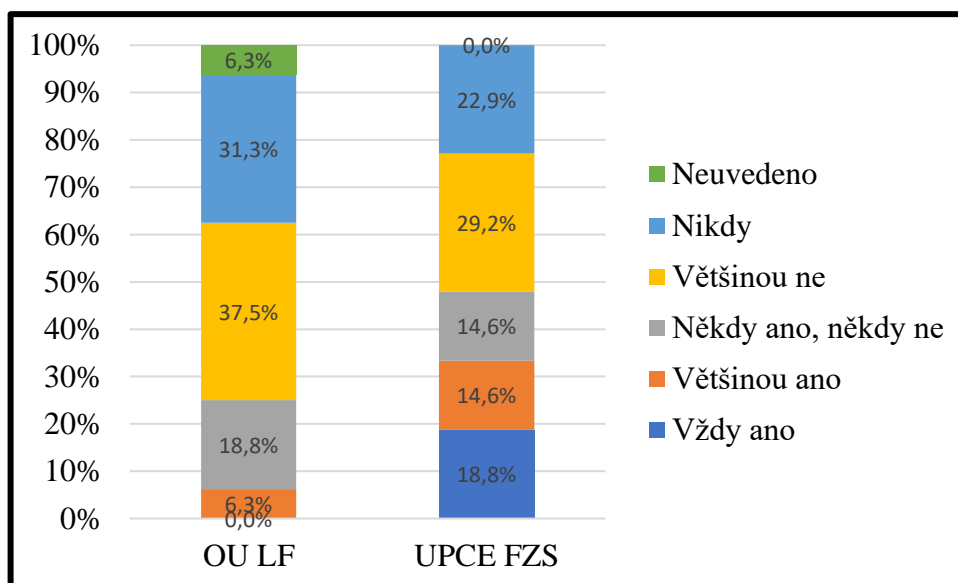

Graf č. 8 – Online výuka

Prezenční výuku mělo celkově vždy nebo většinou 26,6 % studentů (17 osob), nejčastěji ji většinou neměli (31,3 %; 20 osob). Mírně větší podíl osob, kteří většinou neměli nebo nikdy neměli prezenční výuku konceptu praxe založené na důkazech vidíme u souboru studentů z Ostravské univerzity. Mezi studenty zkoumaných univerzit nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly v četnosti prezenční výuky (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,347).

Tabulka č. 12 – Prezenční výuka

Ot9		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Probíhala výuka prezenčně?	Vždy ano	0 (0 %)	9 (18,8 %)	9 (14,1 %)
	Většinou ano	1 (6,3 %)	7 (14,6 %)	8 (12,5 %)
	Někdy ano, někdy ne	3 (18,8 %)	7 (14,6 %)	10 (15,6 %)
	Většinou ne	6 (37,5 %)	14 (29,2 %)	20 (31,3 %)
	Nikdy	5 (31,3 %)	11 (22,9 %)	16 (25 %)
	Neuvedeno	1 (6,3 %)	0 (0 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

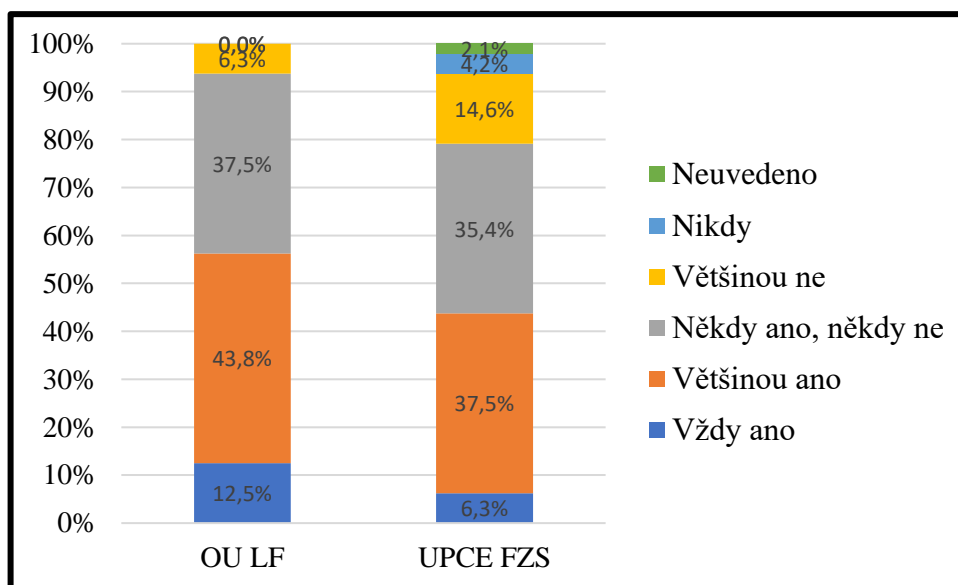
Graf č. 9 – Prezenční výuka

Samostudium mělo jako převažující formu studia vždy nebo většinou celkově 46,9 % studentů (30 osob). Mezi univerzitami a samostudiem nebyl potvrzen statisticky významný vztah (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,848).

Tabulka č. 13 - Samostudium

Ot10		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Probíhala výuka převážně formou samostudia?	Vždy ano	2 (12,5 %)	3 (6,3 %)	5 (7,8 %)
	Většinou ano	7 (43,8 %)	18 (37,5 %)	25 (39,1 %)
	Někdy ano, někdy ne	6 (37,5 %)	17 (35,4 %)	23 (35,9 %)
	Většinou ne	1 (6,3 %)	7 (14,6 %)	8 (12,5 %)
	Nikdy	0 (0 %)	2 (4,2 %)	2 (3,1 %)
	Neuvedeno	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

Graf č. 10 – Samostudium

Souhrn ke způsobům výuky a výsledky statistické analýzy

H2₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 2 „způsob výuky“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H2_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 2 „způsob výuky“ existuje statisticky významný rozdíl.

V tabulce č. 14 jsou uvedeny kompletní výsledky testů hypotéz pro oblast 2. Jelikož ani jedna z výsledných p-hodnot opět nebyla menší než hladina významnosti $\alpha = 5\%$, nebylo zamítnuté na této hladině významnost hypotézy H2.0. **Mezi výsledky skupiny A (OU LF) a výsledky skupiny B (UPCE FZS) v oblasti 2 „způsob výuky“ také nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl.**

Tabulka č. 14 – Kompletní výsledky testů pro oblast 2

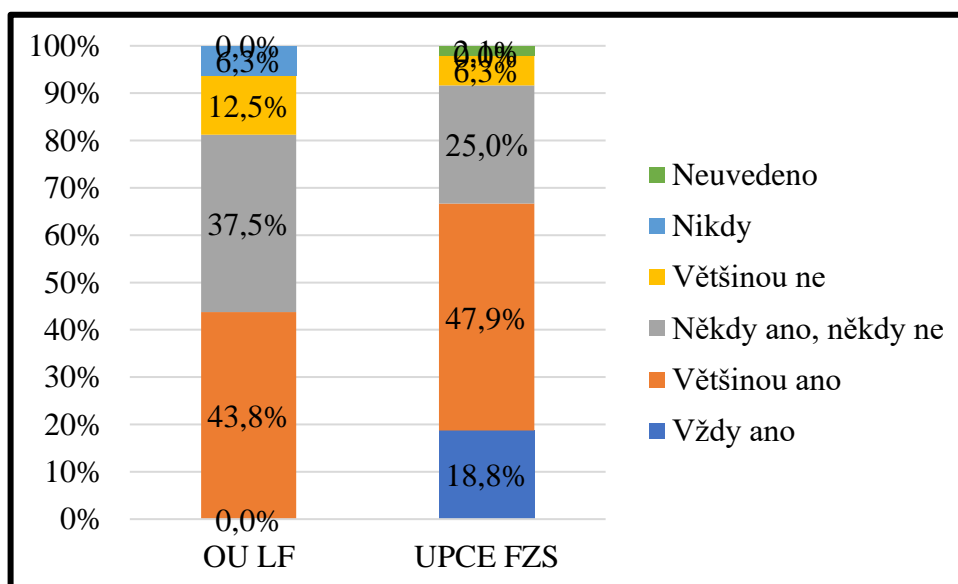
Fisherův exaktní test	P-hodnota
Jaká byla nejpoužívanější forma vyučování?	0,251
Probíhala výuka online?	0,242
Probíhala výuka prezenčně?	0,347
Probíhala výuka převážně formou samostudia?	0,848

3.2.3 Výsledky k procvičování kroků EBP

Otázky třetí oblasti se týkaly procvičování jednotlivých kroků konceptu praxe založené na důkazech. První otázka z této oblasti se zabývala tím, zda bylo procvičování součástí výuky EBP. Vždy nebo většinou bylo součástí u 60,9 % studentů. U 18,8 % studentů UPCE bylo dokonce vždy (9 odpovědí), u studentů OU maximálně většinou. I tak mezi skupinami nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly v četnosti procvičování v rámci výuky EBP (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 0,092).

Tabulka č. 15 – Procvičování jako součást výuky EBP

Ot11		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Bylo procvičování součástí výuky EBP?	Vždy ano	0 (0 %)	9 (18,8 %)	9 (14,1 %)
	Většinou ano	7 (43,8 %)	23 (47,9 %)	30 (46,9 %)
	Někdy ano, někdy ne	6 (37,5 %)	12 (25 %)	18 (28,1 %)
	Většinou ne	2 (12,5 %)	3 (6,3 %)	5 (7,8 %)
	Nikdy	1 (6,3 %)	0 (0 %)	1 (1,6 %)
	Neuvedeno	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

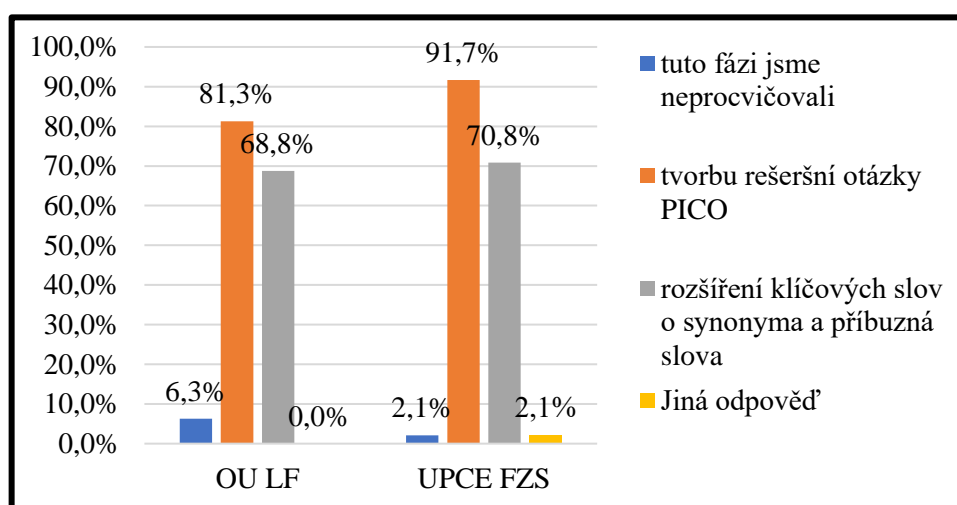
Graf č. 11 – Procvičování jako součást výuky EBP

Další otázky byly s možností s vícečetnými odpověďmi. Vyhodnocení těchto otázek pomocí testu hypotéz proto nemělo smysl. Počty odpovědí byly přepočteny vždy na celkový počet osob ve skupině, součet relativních četností proto nedával 100 %.

Celkově v rámci prvního kroku studenti nejčastěji procvičovali tvorbu rešeršní otázky PICO. Tento krok procvičovalo 89,1 % studentů, 91,7 % studentů UPCE a 81,3 % studentů z OU. Rozšíření klíčových slov o synonyma a příbuzná slova procvičovalo celkově 70,3 % studentů. 70,8 % studentů UPCE FZS a 68,8 % studentů OU LF.

Tabulka č. 16 – Procvičování - 1. krok (Možnost více odpovědí)

Co jste v souvislosti s 1. krokem metody Praxe založená na důkazech procvičovali?	Univerzita		
	OU LF	UPCE FZS	Celkem
Celkem	16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)
tuto fázi jsme nepochvičovali	1 (6,3 %)	1 (2,1 %)	2 (3,1 %)
tvorbu rešeršní otázky PICO	13 (81,3 %)	44 (91,7 %)	57 (89,1 %)
rozšíření klíčových slov o synonyma a příbuzná slova	11 (68,8 %)	34 (70,8 %)	45 (70,3 %)
Jiná odpověď	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)

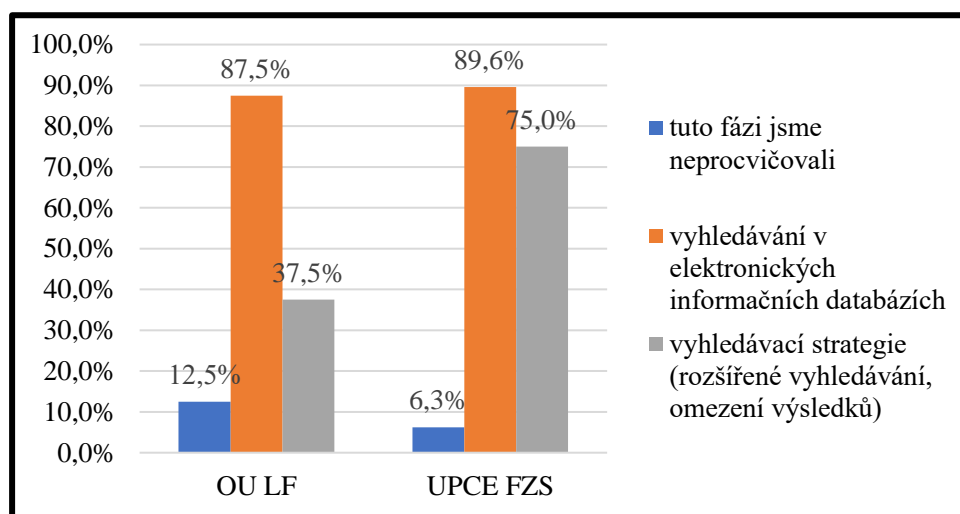

Graf č. 12 – Procvičování - 1. krok (Možnost více odpovědí)

V rámci druhého kroku nejčastěji studenti procvičovali vyhledávání v elektronických informačních databázích. To procvičovalo celkově 87,5 % studentů OU LF a 89,6 % studentů UPCE FZS. Vyhledávací strategie procvičovalo 75 % studentů UPCE, ale pouze 37,5 % studentů OU.

Tabulka č. 17 – Procvičování - 2. krok (Možnost více odpovědí)

Co jste v souvislosti s 2. krokem metody Praxe založená na důkazech procvičovali?	Univerzita		
	OU LF	UPCE FZS	Celkem
Celkem	16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)
tuto fázi jsme nepochvičovali	2 (12,5 %)	3 (6,3 %)	5 (7,8 %)
vyhledávání v elektronických informačních databázích	14 (87,5 %)	43 (89,6 %)	57 (89,1 %)
vyhledávací strategie (rozšířené vyhledávání, omezení výsledků)	6 (37,5 %)	36 (75 %)	42 (65,6 %)

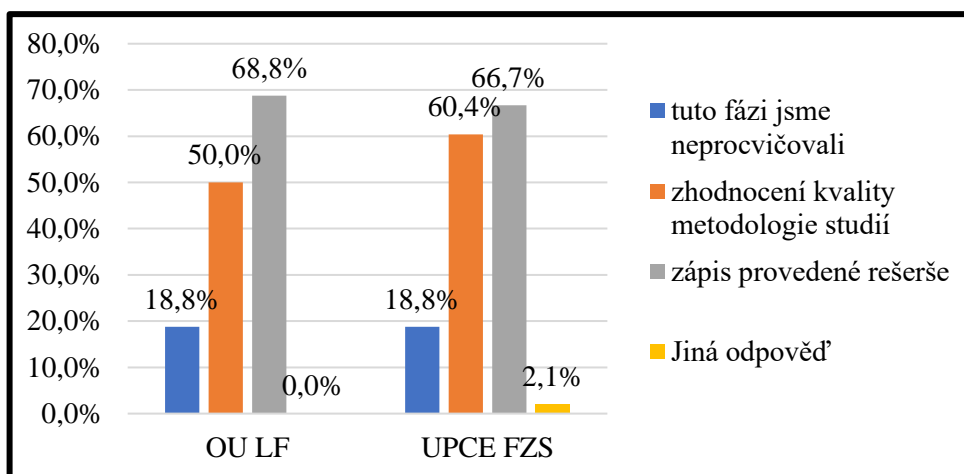

Graf č. 13 – Procvičování - 2. krok (Možnost více odpovědí)

V rámci 3. kroku studenti nejčastěji procvičovali zápis provedených rešerší.

Tabulka č. 18 – Procvičování - 3. krok (Možnost více odpovědí)

Co jste v souvislosti s 3. krokem metody Praxe založená na důkazech procvičovali?	Univerzita		
	OU LF	UPCE FZS	Celkem
Celkem	16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)
tuto fázi jsme nepochvičovali	3 (18,8 %)	9 (18,8 %)	12 (18,8 %)
zhodnocení kvality metodiky studií	8 (50 %)	29 (60,4 %)	37 (57,8 %)
zápis provedené rešerše	11 (68,8 %)	32 (66,7 %)	43 (67,2 %)
Jiná odpověď	0 (0 %)	1 (2,1 %)	1 (1,6 %)

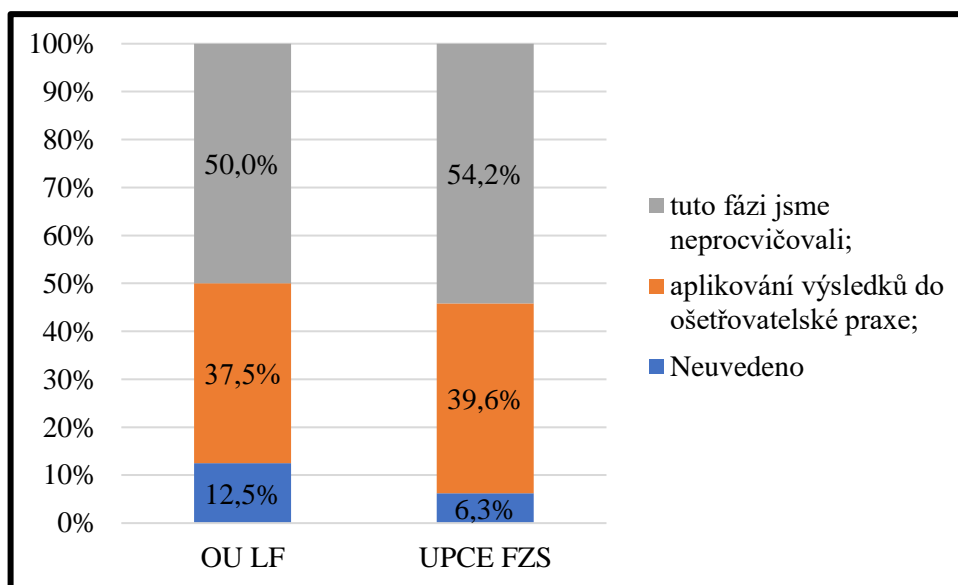

Graf č. 14 – Procvičování - 3. krok (Možnost více odpovědí)

Čtvrtý krok nabízel pouze 2 varianty odpovědi, a to buď aplikaci výsledků nebo odpověď, že tento krok neprocvičovali. Z tohoto důvodu nepatřila tato otázka mezi multiple response a byla vyhodnocena klasicky v podobě kontingenční tabulky, kde relativní četnosti dávají dohromady 100 %. Tuto část v obou případech více jak polovina studentů neprocvičovala. Mezi skupinami nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly (Fisherův exaktní test; p-hodnota = 1,000).

Tabulka č. 19 – Procvičování - 4. krok

Ot15		Univerzita		Celkem
		OU LF	UPCE FZS	
Co jste v souvislosti se 4. krokem metody Praxe založené na důkazech procvičovali?	Neuvedeno	2 (12,5 %)	3 (6,3 %)	5 (7,8 %)
	aplikování výsledků do ošetrovatelské praxe;	6 (37,5 %)	19 (39,6 %)	25 (39,1 %)
	tuto fázi jsme neprocvičovali;	8 (50 %)	26 (54,2 %)	34 (53,1 %)
Celkem		16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)

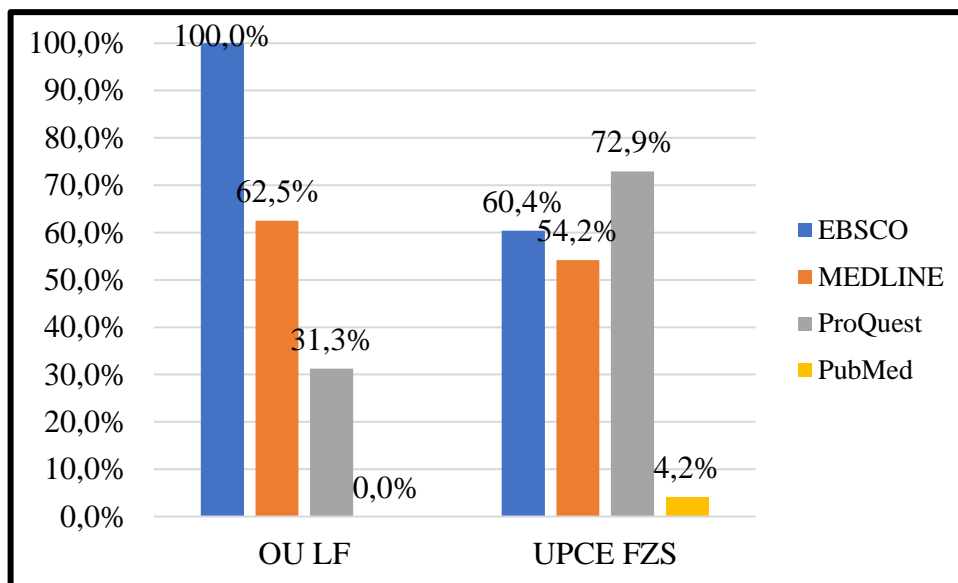

Graf č. 15 – Procvičování - 4. krok

Další otázka byla ve tvaru: „Jaké elektronické informační zdroje jste využívali?“. Opět se jednalo o otázku, která měla vícečetné odpovědi. Nejvíce respondentů pracovalo s elektronickou databází EBSCO, celkově 70,3 % studentů, u OU je to dokonce 100 %, u UPCE 60,4 % z nich. MEDLINE používalo celkově 56,3 % studentů, studenti OU LF v 62,5 % případech, UPCE FZS v 54,2 % případech.

Tabulka č. 20 – Využití elektronických informačních zdrojů (Možnost více odpovědí)

Jaké elektronické informační zdroje jste využívali?	Univerzita		
	OU LF	UPCE FZS	Celkem
Celkem	16 (100 %)	48 (100 %)	64 (100 %)
EbscoHost	16 (100 %)	29 (60,4 %)	45 (70,3 %)
MEDLINE	10 (62,5 %)	26 (54,2 %)	36 (56,3 %)
ProQuest	5 (31,3 %)	35 (72,9 %)	40 (62,5 %)
PubMed	0 (0 %)	2 (4,2 %)	2 (3,1 %)

Graf č. 16 – Využití elektronických informačních zdrojů

Souhrn k procvičování kroků EBP a výsledky statistické analýzy

H3₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „procvičování“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H3_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „procvičování“ existuje statisticky významný rozdíl.

V případě otázek 12,13 a 14 nebylo možné provést testy hypotéz z důvodu možnosti více odpovědí, vyhodnocení proto bylo provedeno pouze pro otázky 11 a 15. **Hypotézy nebyly u těchto otázek zamítnuty, takže celkově na základě těchto dvou otázek bylo možné konstatovat, že mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti procvičování nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl.**

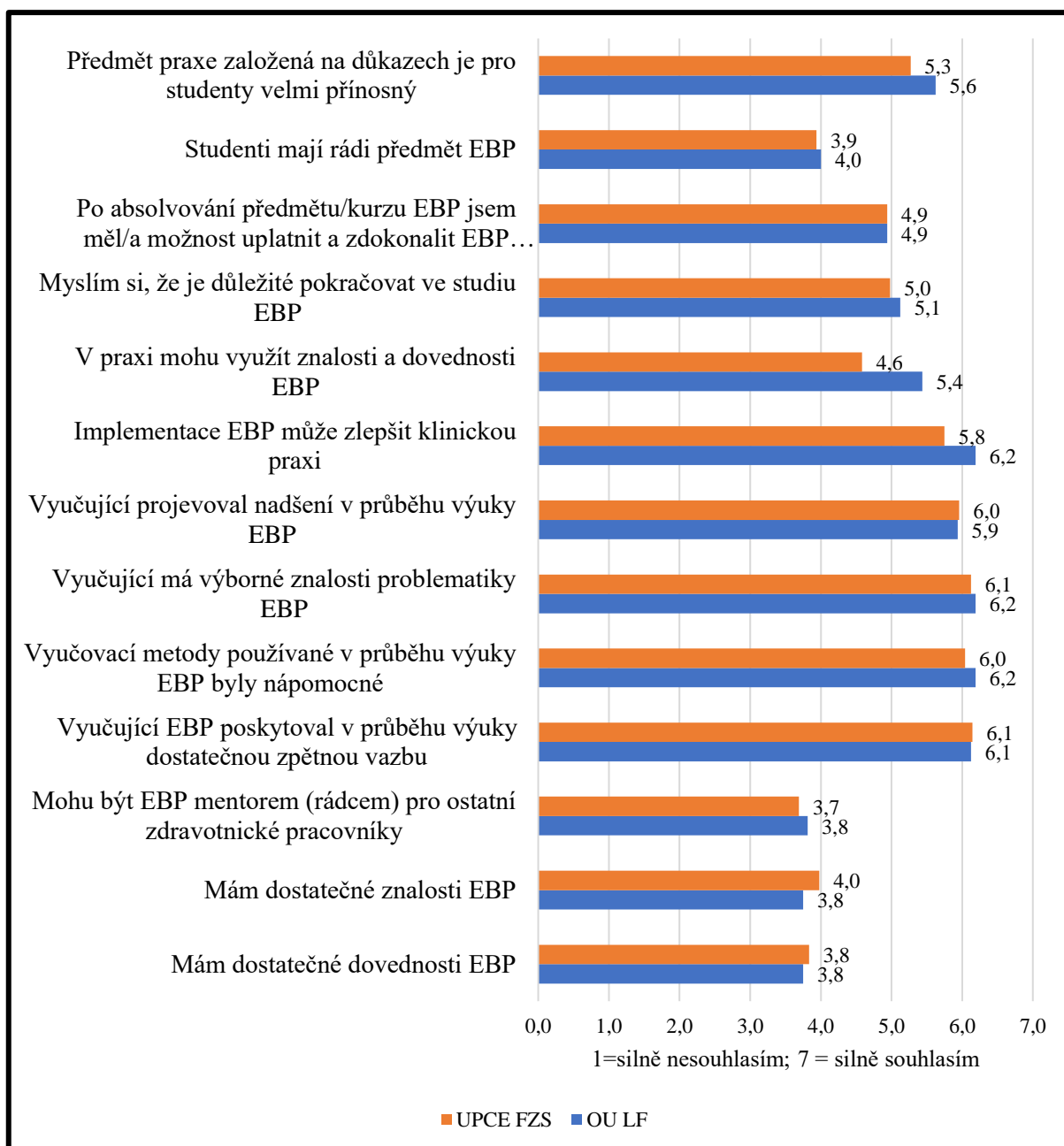
3.2.4 Výsledky k vnímání efektivity výuky (Zeleníková, Jarošová, 2014)

V rámci oblasti 4 respondenti hodnotili 13 tvrzení na 7bodové Likertově škále, kde 1 = silně nesouhlasím až 7 = silně souhlasím. Celkově respondenti nejvíce souhlasili s tvrzením: „Vyučující EBP poskytoval v průběhu výuky dostatečnou zpětnou vazbu“, „Vyučující má výborné znalosti problematiky EBP“ a „Vyučovací metody používané v průběhu výuky EBP byly nápomocné“. Naopak nejméně souhlasili s tvrzením „Mohu být EBP mentorem (rádce) pro ostatní zdravotnické pracovníky“, „Mám dostatečné dovednosti EBP“ a „Mám dostatečné znalosti EBP“.

Tabulka č. 21 – Hodnocení tvrzení oblasti 4 (1 = silně nesouhlasím; 7 = silně souhlasím)

Položka	Název studované školy a oboru						Mann Whitneyův test	
	OU LF			UPCE FZS			Testové kritérium	P-hodnota
	Průměr	Medián	Směr. Odchylka	Průměr	Medián	Směr. Odchylka		
1.	5,6	6,0	1,1	5,3	5,0	1,6	353,000	0,621
2.	4,0	4,0	1,6	3,9	4,0	1,4	360,500	0,709
3.	4,9	5,0	1,8	4,9	5,0	1,8	382,000	0,975
4.	5,1	5,0	1,1	5,0	5,0	1,8	381,000	0,962
5.	5,4	5,5	1,0	4,6	5,0	1,7	275,500	0,086
6.	6,2	7,0	1,2	5,8	6,5	1,7	341,000	0,471
7.	5,9	7,0	1,7	6,0	7,0	1,7	379,500	0,937
8.	6,2	7,0	1,4	6,1	7,0	1,5	378,000	0,915
9.	6,2	7,0	1,2	6,0	7,0	1,3	367,500	0,778
10.	6,1	7,0	1,4	6,1	7,0	1,4	370,500	0,813
11.	3,8	4,0	1,3	3,7	4,0	1,5	364,000	0,750
12.	3,8	4,0	1,2	4,0	4,0	1,4	345,000	0,532
13.	3,8	4,0	1,4	3,8	4,0	1,5	374,500	0,880

Graf č. 17 – Hodnocení tvrzení oblasti 4 (1 = silně nesouhlasím; 7 = silně souhlasím)

Souhrn výsledků ke vnímání efektivity výuky a výsledky statistické analýzy

H4₀: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „vnímáním efektivity výuky“ neexistuje statisticky významný rozdíl.

H4_A: Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 3 „vnímáním efektivity výuky“ existuje statisticky významný rozdíl.

Z tabulky č. 21 je patrné, že jelikož ani jedna z výsledných p-hodnot nebyla menší než hladina významnosti $\alpha = 5 \%$. Testovaná hypotéza na této hladině významnosti tedy nebyla zamítnuta. **Mezi výsledky skupiny A a výsledky skupiny B v oblasti 4 „vnímáním efektivity výuky“ nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl.**

4 DISKUSE

4.1 Popis rešerše k vyhledávání výzkumných studií

Před zpracováním kapitoly Diskuse byla provedena literární rešerše. Vyhledávání literárních zdrojů a jejich třídění bylo provedeno podle níže popsaných kroků. K literární rešerši byly uplatněny jednoduché rešeršní otázky, které tvoří 3 komponenty – P (participant/účastník), I (zkoumaný jev), Co (kontext).

Znění rešeršních otázek:

1. Jaké jsou dostupné texty o strategiích výuky EBP u studentů ošetrovatelství?
2. Jaké jsou dostupné texty o studijních materiálech využívané k výuce EBP u studentů ošetrovatelství?
3. Jaké jsou dostupné texty o efektivitě výuky EBP u studentů ošetrovatelství?

Jaké jsou dostupné texty o strategiích výuky EBP u studentů ošetrovatelství?

Primární hesla česky	Primární hesla s příbuzným pojmem česky
P (participant/účastník): student ošetrovatelství	P (participant/účastník): student ošetrovatelství
I (zkoumaný jev): strategie	I (zkoumaný jev): strategie OR formy
Co (kontext): výuka EBP	Co (kontext): výuka EBP OR vyučování EBP OR lekce EBP
Primární hesla anglicky	Primární hesla s příbuzným pojmem anglicky
P (participant/účastník): nursing student	P (participant/účastník): nursing student
I (zkoumaný jev): strategy	I (zkoumaný jev): strategy OR forms
Co (kontext): EBP teaching	Co (kontext): EBP teaching OR EBP lessons

První rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o strategiích výuky EBP u studentů ošetrovatelství?** K vyhledávání byla využita hesla: student ošetrovatelství AND strategie AND výuka EBP OR lekce EBP. Rešerše byla provedena 6.3.2023 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2013–2023. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena také dne 6.3.2023

v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: nursing student AND strategy OR forms AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 6.3.2023 v databázi ScienceDirect. Byla využita následující hesla: nursing student AND strategy OR forms AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce z daných tří e-zdrojů byly mezi **relevantní výsledky** rešerši zařazeny **2 text**. Oba texty typu literárního přehledu.

Jaké jsou dostupné texty o studijních materiálech využívané k výuce EBP u studentů ošetrovatelství?

Primární hesla česky	Primární hesla s příbuzným pojmem česky
P (participant/účastník): student ošetrovatelství	P (participant/účastník): student ošetrovatelství
I (zkoumaný jev): studijní materiály	I (zkoumaný jev): studijní materiály OR učebnice OR knihy
Co (kontext): výuka EBP	Co (kontext): výuka EBP OR vyučování EBP OR lekce EBP
Primární hesla anglicky	Primární hesla s příbuzným pojmem anglicky
P (participant/účastník): nursing student	P (participant/účastník): nursing student
I (zkoumaný jev): study materials	I (zkoumaný jev): study materials OR textbooks OR books
Co (kontext): EBP teaching	Co (kontext): EBP teaching OR EBP lessons

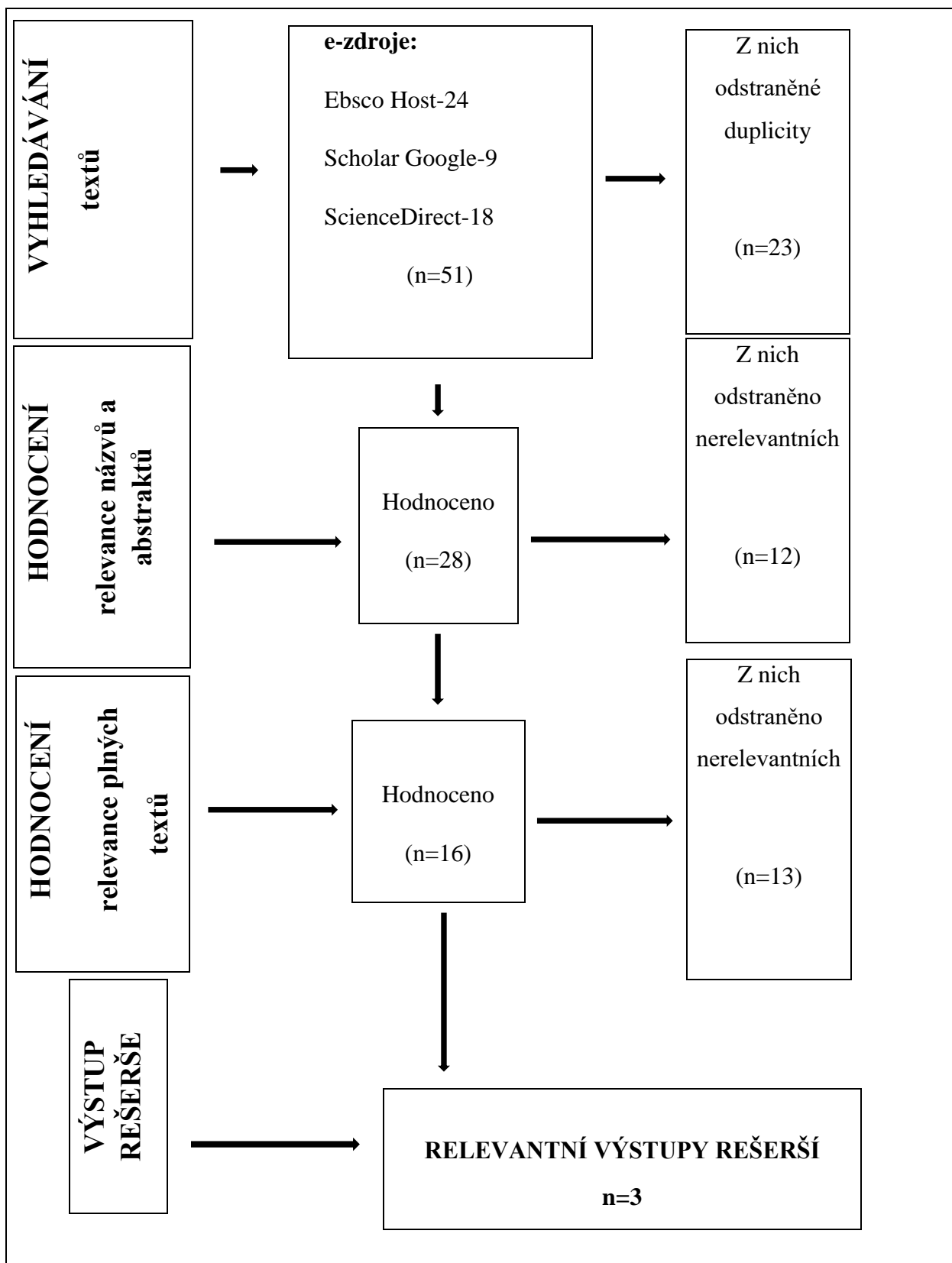
Druhá rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o studijních materiálech využívané k výuce EBP u studentů ošetrovatelství?** K vyhledávání byla využita hesla: student ošetrovatelství AND studijní materiály OR učebnice OR knihy AND výuka EBP OR lekce EBP. Rešerše byla provedena 4.3.2023 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2013–2023. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena také dne 4.3.2023 v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: nursing student AND study materials OR textbooks OR books AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 4.3.2023 v databázi ScienceDirect. Byla využita

následující hesla: nursing student AND strategy OR forms AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce z daných tří e-zdrojů bylo mezi **relevantní výsledky** rešerší zařazeno **0 textů**.

Jaké jsou dostupné texty o efektivitě výuky EBP u studentů ošetrovatelství?

Primární hesla česky	Primární hesla s příbuzným pojmem česky
P (participant/účastník): student ošetrovatelství	P (participant/účastník): student ošetrovatelství
I (zkoumaný jev): efektivita	I (zkoumaný jev): efektivita OR účinnost
Co (kontext): výuka EBP	Co (kontext): výuka EBP OR vyučování EBP OR lekce EBP
Primární hesla anglicky	Primární hesla s příbuzným pojmem anglicky
P (participant/účastník): nursing student	P (participant/účastník): nursing student
I (zkoumaný jev): efficiency	I (zkoumaný jev): efficiency OR effectiveness
Co (kontext): EBP teaching	Co (kontext): EBP teaching OR EBP lessons

Třetí rešeršní otázka (RO) byla formulována ve znění: **Jaké jsou dostupné texty o efektivitě výuky EBP u studentů ošetrovatelství?** K vyhledávání byla využita hesla: student ošetrovatelství AND efektivita OR účinnost AND výuka EBP OR lekce EBP. Rešerše byla provedena 7.3.2023 prostřednictvím vyhledávače Google Scholar s omezením výsledků na český jazyk, publikační období 2013–2023. Zadány byly také vyřazující kritéria: bakalářská, diplomová, disertační a kvalifikační práce. Další rešerše ke stejné RO byla provedena také dne 7.3.2023 v databázi Ebsco Host. Byla využita následující hesla: nursing student AND efficiency OR effectiveness AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Další rešerše ke stejné RO byla provedena opět dne 7.3.2023 v databázi ScienceDirect. Byla využita následující hesla: nursing student AND efficiency OR effectiveness AND EBP teaching OR EBP lessons. Vyhledávání zdrojů bylo omezeno publikačním obdobím 2013–2023, anglickým jazykem a na zdroje s plnými texty. Po vyhodnocení relevance obsahu textů vůči rešeršní otázce z daných tří e-zdrojů byla mezi **relevantní výsledky** rešerší zařazena **1 primární studie**.

Postupový diagram rešerše č.2

Bibliografické citace relevantních výstupů řešerše:

1. CROOKES, Kay, Patrick A. CROOKES a Kenneth WALSH. Meaningful and engaging teaching techniques for student nurses: A literature review. *Nurse Education in Practice* [online]. 2013, **13**(4), 239-243 [cit. 2023-01-11]. ISSN 14715953. Dostupné z: doi:10.1016/j.nepr.2013.04.008
2. HORNTVEDT, May-Elin T., Anita NORDSTEIEN, Torbjørg FERMANN a Elisabeth SEVERINSSON. Strategies for teaching evidence-based practice in nursing education: a thematic literature review. *BMC Medical Education* [online]. 2018, **18**(1) [cit. 2023-01-01]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/s12909-018-1278-z
3. ZELENÍKOVÁ, Renáta a Darja JAROŠOVÁ. Perception of the effectiveness of evidence-based practice courses by Czech nursing and midwifery students. *Central European Journal of Nursing and Midwifery* [online]. 2014, **5**(4), 169-175 [cit. 2023-03-06]. ISSN 23363517. Dostupné z: doi:10.15452/CEJNM.2014.05.0013

4.2 Text diskuse

V této diplomové práci se autorka zabývala vyjádřením souboru studentek a studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství o výuce konceptu praxe založené na důkazech. První oblast se zabývala využívanými studijními materiály při výuce konceptu praxe založené na důkazech. Hypotéza 1 nebyla zamítnuta a mezi výsledky studentů z Ostravské univerzity a Univerzity Pardubice nebyl potvrzen statisticky významné rozdíly. Studenti měli k dispozici knižní publikaci dané univerzity o problematice EBP a studijní materiály k výuce byly poskytnuty především v českém jazyce elektronickou formou.

Druhá oblast se zaměřovala na otázky týkající se způsobu vyučování konceptu praxe založené na důkazech. Hypotéza 2 nebyla zamítnuta a mezi výsledky studentů z Ostravské univerzity a Univerzity Pardubice nebyl potvrzen statisticky významné rozdíly. Výuka se konala prostřednictvím tradiční formy hromadné výuky a samostudiem. A studenti, především z Ostravské univerzity, uvedli online způsob výuky. Tuto informaci mohla ovlivnit tehdejší pandemická situace, kdy se konala výuka především online z důvodu pandemie COVID – 19. Toto zjištění výzkumného šetření potvrdilo výsledek studie autorů Horntvenda a kol. z roku 2018, kteří upozorňují, že pro výuku konceptu praxe založené na důkazech

jsou používány spíše tradiční přednášky, forma hromadné výuky a spolupráce s klinickou praxí za účelem rozšíření znalostí konceptu praxe založené na důkazech je ve většině studií řešena pouze vágně. (Horntvend et al., 2018) Crookes a kol. (2013, s. 239-243) identifikovali různé, a hlavně poutavé výukové strategie, které si pedagogové nejen osvojili, ale také oblíbili. Patří sem online výuka, hry a simulační techniky. (Crookes et al., 2013, s. 239-243)

Třetí oblast se zabývala procvičováním konceptu praxe založené na důkazech. V případě otázek 12,13 a 14 nebylo možné provést testy hypotéz z důvodu možnosti více odpovědí, vyhodnocení proto bylo provedeno pouze pro otázky 11 a 15, mezi kterými v oblasti procvičování v rámci studentů z Ostravské univerzity a Univerzity Pardubice nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl. Téměř 98,4 % respondentů uvedlo, že procvičování bylo součástí výuky. V první fázi respondenti procvičovali tvorbu otázky PICO a její rozšíření pomocí synonym a příbuzných slov. V rámci druhého kroku dle odpovědí studenti procvičovali vyhledávací strategie v elektronických informačních databázích. Ve třetím kroku procvičovali zápis provedené rešerše a hodnotili kvalitu metodiky studií. Ve čtvrtém kroku dle odpovědí respondentů 53 % studentů aplikování výsledků do ošetrovatelské praxe neprovedlo. Nejvyužívanější elektronické informační zdroje byly dle odpovědí respondentů EbscoHost, ProQuest a MEDLINE. Po vyhodnocení výsledků nebyl mezi výsledky studentů z Ostravské univerzity a Univerzity Pardubice potvrzen statisticky významný rozdíl.

Čtvrtá oblast se zabývala vnímáním efektivity výuky konceptu praxe založené na důkazech. V této oblasti nástroje ke sběru dat byl použit nástroj Vnímání efektivity výuky konceptu Praxe založené na důkazech v české verzi, který byl poskytnut PhDr. Renátou Zeleníkovou, PhD. a s jejím souhlasem byl tento nástroj zařazen do formuláře ke sběru dat této studie. Respondenti hodnotili 13 tvrzení na 7bodové Likertově škále, kde 1 = silně nesouhlasím až 7 = silně souhlasím. Testovaná hypotéza 4 nebyla zamítnuta. Mezi výsledky v oblasti 4 „vnímáním efektivity výuky“ mezi studenty Ostravské univerzity a Univerzity Pardubice nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl. Celkově respondenti nejvíce souhlasili s tvrzením: „Vyučující EBP poskytoval v průběhu výuky dostatečnou zpětnou vazbu“, „Vyučující má výborné znalosti problematiky EBP“ a „Vyučovací metody používané v průběhu výuky EBP byly nápomocné“. Naopak nejméně souhlasili s tvrzením „Mohu být EBP mentorem (rádce) pro ostatní zdravotnické pracovníky“, „Mám dostatečné dovednosti EBP“ a „Mám dostatečné znalosti EBP“. Ve studii autorky Zeleníkové a Jarošové z roku 2014 byly také nejhůře hodnocené položky týkající se znalostí a dovedností EBP, oblíbenosti předmětu EBP a mentorství EBP. Z tohoto důvodu autoři navrhli zabývat se strategiemi

na podporu nových absolventů při rozvíjení jejich EBP znalostí a dovedností. Takové strategie by měly být zaměřeny jak na individuální, tak na organizační faktory. (Zeleníková, Jarošová, 2014, s. 169–175)

Limitace provedené studie

Hlavní limitací bylo nehomogenní složení skupiny A a B, ale také nízký počet respondentů, především zúčastněných respondentů. Z důvodu zamítnutí výzkumného šetření na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně na Fakultě humanitních studií, Univerzitě Palackého v Olomouci na Fakultě zdravotnických věd, Západočeské univerzitě v Plzni na Fakultě zdravotnických studií a Slezské univerzitě na Fakultě veřejných politik byla možnost sběru dat velice omezená. Z Univerzity Karlovy z 2. lékařské fakulty autorka, i přes opakované kontaktování vedení 2. lékařské fakulty, neobdržela odpověď. Sběr dat na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity by byl povolený, ovšem pod podmínkou přepracování již ověřeného formuláře pro sběr dat. Jelikož na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity bakalářský obor Všeobecné ošetřovatelství studuje pouhých 13 studentů, autorka zde neprovedla sběr dat. Do studie tedy byli zahrnuti pouze studenti Lékařské fakulty Ostravské univerzity a Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Bylo osloveno 174 respondentů, ovšem formulář pro sběr dat vyplnilo pouhých 64 respondentů. Mezi další limitace řadíme nevyrovnaný poměr mezi ženami a muži (51 vs 13), ale také především nevyrovnaný poměr mezi studenty Lékařské fakulty Ostravské univerzity a Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice (16 vs 48).

V dalších studiích zabývající se touto problematikou by bylo vhodné pracovat s větším počtem respondentů, vysokých škol a také zařadit vyšší odborné školy. Dále by bylo možné dotazovat respondenty na zkušenost aplikace konceptu EBP v klinické praxi, v případě, že by respondenti již pracovali v oboru. Je totiž velice důležité zjistit také pohled všeobecných sester v klinické praxi na koncept EBP, jelikož jejich postoje a názory ovlivňují studenty.

Autoři studií uvedených v kapitole Přehled aktuálního stavu problematiky také upozorňují na nedostatek odborných zdrojů týkajících se této problematiky a na nedostatek hodnotících nástrojů, které by tuto problematiku hodnotily, autorka práce s autory studií plně souhlasí.

5 SOUHRN A ZÁVĚRY

Souhrn

Ve studii bylo zjištěno, že mezi univerzitami není odlišný způsob výuky konceptu praxe založené na důkazech. Dle odpovědi respondentů studijní materiály jsou studentům poskytnuty v českém jazyce v elektronické podobě. Výuka se konala hromadnou nebo online formou, tato odpověď byla ovlivněna především tehdejší pandemickou situací. Studenti byli vedeni také k samostudiu problematiky. Dle výsledků výzkumného šetření procvičování bylo součástí výuky. Studenti ve vyučování procvičovali tvorbu rešeršní otázky PICO a její rozšíření pomocí synonym a příbuzných slov, vyhledávací strategie v elektronických informačních databázích – ProQuest, EbscoHost, MEDLINE a další, ovšem respondenti i přes možnost odpovědi s doplněním, elektronickou databázi neuvedli. Následně kriticky hodnotili kvalitu metodiky studií. Polovina respondentů aplikovala vědecké důkazy v ošetrovatelské praxi. V poslední části dotazníku respondenti hodnotili efektivitu výuky konceptu praxe založené na důkazech prostřednictvím 7bodové Likertovy škály. V této části respondenti nejvíce souhlasili s tvrzením: „Vyučující EBP poskytoval v průběhu výuky dostatečnou zpětnou vazbu“, „Vyučující má výborné znalosti problematiky EBP“ a „Vyučovací metody používané v průběhu výuky EBP byly nápomocné“. Naopak nejméně souhlasili s tvrzením „Mohu být EBP mentorem (rádcem) pro ostatní zdravotnické pracovníky“, „Mám dostatečné dovednosti EBP“ a „Mám dostatečné znalosti EBP“. I přes kladné hodnocení pedagogů problematiky EBP a kladné postoje studentů k problematice si studenti nejsou jisti ve svých znalostech a dovednostech. Z toho důvodu autorka diplomové práce navrhuje zkoumat oblast propojení teoretických poznatků s klinickou praxí, výuku vést nejen ve školním, ale také klinickém prostředí. Dalším řešením tohoto problému by mohlo být mezipředmětové propojení výuky problematiky EBP s ošetrovatelskou praxí, kterou student musí na různých pracovištích absolvovat.

Hlavní cíl studie byl splněn, studie popsala vyjádření souboru studentek a studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství Lékařské fakulty Ostravské univerzity a Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Výsledky k prvnímu dílčímu cíli, který se zabýval studijními materiály, jsou doloženy na s. 34. Na s. 39 jsou doloženy výsledky k druhému dílčímu cíli, který se zaměřoval na způsob výuky konceptu praxe založené na důkazech. Informace o procvičování jednotlivých kroků EBP, kterým se zabýval třetí dílčí cíl,

jsou doloženy na s. 43 a na s. 48 jsou doloženy výsledky zkoumání čtvrtého dílčího cíle, který se zabýval efektivitou výuky konceptu praxe založené na důkazech. Výsledky pátého dílčího cíle, který identifikoval rozdíly a případné shody mezi výsledky zkoumaných oblastí v obou skupinách a šestého dílčího cíle, který identifikoval statisticky významné rozdíly ve výsledcích studie mezi skupinou A a skupinou B, jsou doloženy průběžně na s. 34–50.

Závěry

Dle výsledků studie mezi univerzity nebyly zjištěné významné statistické rozdíly a výuka konceptu praxe založené na důkazech probíhá na univerzitách podobným způsobem. Na obou univerzitách se k výuce používají studijní materiály v českém jazyce v elektronické podobě, výuka probíhá hromadnou nebo online formou výuky, součástí je také samostudium a procvičování je součástí výuky. I přes to, že respondenti hodnotili, že vyučující má výborné znalosti o problematice a poskytuje zpětnou vazbu, své znalosti a dovednosti týkající se dané problematiky hodnotí záporně. Studenti si nevěří, že budou schopni vykonávat roli mentora v oblasti EBP a své znalosti hodnotí jako nedostatečné. Postoje respondentů byly kladné, studenti chápou smysl EBP v klinické praxi a věří, že EBP vede k lepší a kvalitnější ošetrovatelské péči. Autoři studií upozorňují na nedostatečné výzkumné šetření, které se zabývá výukou konceptu praxe založené na důkazech. Je nutné, aby se nejen kurikulární dokumenty, ale také způsoby výuky sjednotily.

Seznam zkratk, tabulek, grafů

Seznam zkratk

EBM	Evidence-based Medicine
EBN	Evidence-based Nursing
EBP	Evidence-based Practice
IOM	The Institute Of Medicine
LF	Lékařská fakulta
MEDLINE	Medical Literature Analysis and Retrieval System Online
OU	Ostravská univerzita
PA	Porodní asistence
UPCE	Univerzita Pardubice
WHO	World Health Organization

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 – Výsledky ověření nástroje ke sběru dat
- Tabulka č. 2 – Charakteristiky respondentů
- Tabulka č. 3 – Studijní materiály v angličtině
- Tabulka č. 4 – Studijní materiály v češtině
- Tabulka č. 5 – Studijní materiály v elektronické podobě
- Tabulka č. 6 – Studijní materiály v tištěné podobě
- Tabulka č. 7 – Vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP
- Tabulka č. 8 – Převažující jazyk materiálů při výuce
- Tabulka č. 9 – Kompletní výsledky testů pro oblast 1
- Tabulka č. 10 – Nejpoužívanější forma vyučování
- Tabulka č. 11 – Online výuka
- Tabulka č. 12 – Prezenční výuka
- Tabulka č. 13 - Samostudium
- Tabulka č. 14 – Kompletní výsledky testů pro oblast 2

- Tabulka č. 15 – Procvičování jako součást výuky EBP
- Tabulka č. 16 – Procvičování - 1. krok (Možnost více odpovědí)
- Tabulka č. 17 – Procvičování - 2. krok (Možnost více odpovědí)
- Tabulka č. 18 – Procvičování - 3. krok (Možnost více odpovědí)
- Tabulka č. 19 – Procvičování - 4. krok
- Tabulka č. 20 – Využití elektronických informačních zdrojů (Možnost více odpovědí)
- Tabulka č. 21 – Hodnocení tvrzení oblasti 4 (1 = silně nesouhlasím; 7 = silně souhlasím)

Seznam grafů

- Graf č. 1 – Studijní materiály v angličtině
- Graf č. 2 – Studijní materiály v češtině
- Graf č. 3 – Studijní materiály v elektronické podobě
- Graf č. 4 – Studijní materiály v tištěné podobě
- Graf č. 5 – Vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP
- Graf č. 6 – Převažující jazyk materiálů při výuce
- Graf č. 7 – Nejpoužívanější forma vyučování
- Graf č. 8 – Online výuka
- Graf č. 9 – Prezenční výuka
- Graf č. 10 – Samostudium
- Graf č. 11 – Procvičování jako součást výuky EBP
- Graf č. 12 – Procvičování - 1. krok (Možnost více odpovědí)
- Graf č. 13 – Procvičování - 2. krok (Možnost více odpovědí)
- Graf č. 14 – Procvičování - 3. krok (Možnost více odpovědí)
- Graf č. 15 – Procvičování - 4. krok
- Graf č. 16 – Využití elektronických informačních zdrojů (Možnost více odpovědí)
- Graf č. 27 – Hodnocení tvrzení oblasti 4 (1 = silně nesouhlasím; 7 = silně souhlasím)

Seznam použitých zdrojů

1. ABU-BAKER, Nesrin N., Salwa ABUALRUB, Rana F. OBEIDAT a Kholoud ASSMAIRAN. Evidence-based practice beliefs and implementations: a cross-sectional study among undergraduate nursing students. *BMC Nursing* [online]. 2021, **20**(1) [cit. 2023-01-12]. ISSN 1472-6955. Dostupné z: doi:10.1186/s12912-020-00522-x
2. AGLLEN, B. Pedagogical strategies to teach bachelor students evidence-based practice: A systematic review. *Nurse Education Today* [online]. 2016, **36**, 255-263 [cit. 2022-12-30]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2015.08.025
3. AMIT-AHARON, Anat, Semyon MELNIKOV a Sigalit WARSHAWSKI. The effect of evidence-based practice perception, information literacy self-efficacy, and academic motivation on nursing students' future implementation of evidence-based practice. *Journal of Professional Nursing* [online]. 2020, **36**(6), 497-502 [cit. 2023-01-10]. ISSN 87557223. Dostupné z: doi:10.1016/j.profnurs.2020.04.001
4. ANDRÉ, Beate, Anne G. AUNE a Jorunn A. BRÆND. Embedding evidence-based practice among nursing undergraduates: Results from a pilot study. *Nurse Education in Practice* [online]. 2016, **18**, 30-35 [cit. 2023-01-01]. ISSN 14715953. Dostupné z: doi:10.1016/j.nepr.2016.03.004
5. BRETTLE, Alison a Michael RAYNOR. Developing information literacy skills in pre-registration nurses: An experimental study of teaching methods. *Nurse Education Today* [online]. 2013, **33**(2), 103-109 [cit. 2022-12-30]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2011.12.003
6. CADER, Raffik, Julie DERBYSHIRE, Ann G. SMITH, Pat GANNON-LEARY a Graham WALTON. In search of evidence: A small scale study exploring how student nurses accessed information for a health needs assignment. *Nurse Education Today* [online]. 2006, **26**(5), 403-408 [cit. 2023-01-01]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2005.11.010
7. CALLISTER, Lynn Clark, Gerry MATSUMURA, Sandra LOOKINLAND, Sandra MANGUM a Carol LOUCKS. Inquiry in Baccalaureate Nursing Education: Fostering Evidence-Based Practice. *Journal of Nursing Education* [online]. 2005, **44**(2), 59-64 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20050201-04
8. CEPANEC, Diane, Diana CLARKE, James PLOHMAN a Judy GERARD. Engaging Undergraduate Nursing Students in Research: The Students' Experience of a Summer

- Internship Program Pilot Project. *Journal of Nursing Education* [online]. 2013, **52**(8), 466-469 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20130718-03
9. CROOKES, Kay, Patrick A. CROOKES a Kenneth WALSH. Meaningful and engaging teaching techniques for student nurses: A literature review. *Nurse Education in Practice* [online]. 2013, **13**(4), 239-243 [cit. 2023-01-11]. ISSN 14715953. Dostupné z: doi:10.1016/j.nepr.2013.04.008
  10. DAWES, Martin, William SUMMERSKILL, Paul GLASZIOU, et al. Sicily statement on evidence-based practice. *BMC Medical Education* [online]. 2005, **5**(1) [cit. 2022-12-29]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/1472-6920-5-1
  11. DAWLEY, Katy, Joan Rosen BLOCH, Patricia Dunphy SUPLEE, Amy MCKEEVER a Gerri SCHERZER. Using a Pedagogical Approach to Integrate Evidence-Based Teaching in an Undergraduate Women's Health Course. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* [online]. 2011, **8**(2), 116-123 [cit. 2022-12-30]. ISSN 1545102X. Dostupné z: doi:10.1111/j.1741-6787.2010.00210.x
  12. DIZON, Janine Margarita R, Karen GRIMMER-SOMERS a Saravana KUMAR. Effectiveness of the tailored Evidence Based Practice training program for Filipino physical therapists: a randomized controlled trial. *BMC Medical Education* [online]. 2014, **14**(1) [cit. 2022-12-29]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/1472-6920-14-147
  13. Fiset, Valerie J., Ian D. GRAHAM a Barbara L. DAVIES. Evidence-Based Practice in Clinical Nursing Education: A Scoping Review. *Journal of Nursing Education* [online]. 2017, **56**(9), 534-541 [cit. 2023-01-10]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20170817-04
  14. FRIBERG, Febe a Elisabeth Dahlborg LYCKHAGE. Changing Essay Writing in Undergraduate Nursing Education Through Action Research: A Swedish Example. *Nursing Education Perspectives* [online]. 2013, **34**(4), 226-232 [cit. 2023-01-01]. ISSN 1536-5026. Dostupné z: doi:10.5480/1536-5026-34.4.226
  15. GRØNNING, Kjersti, Guro KARLSHOLM a Beate ANDRÉ. Undergraduate Nursing Students' Experiences of Conducting Clinical Research Projects in Their Bachelor Theses – a Qualitative Study. *SAGE Open Nursing* [online]. 2022, **8** [cit. 2022-12-29]. ISSN 2377-9608. Dostupné z: doi:10.1177/23779608221094537
  16. HEYE, Mary L. a Kathleen R. STEVENS. Using New Resources to Teach Evidence-Based Practice. *Journal of Nursing Education* [online]. 2009, **48**(6), 334-339 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20090515-06

17. HORNTVEDT, May-Elin T., Anita NORDSTEIEN, Torbjørg FERMANN a Elisabeth SEVERINSSON. Strategies for teaching evidence-based practice in nursing education: a thematic literature review. *BMC Medical Education* [online]. 2018, **18**(1) [cit. 2023-01-01]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/s12909-018-1278-z
18. IRVINE, Fiona, Caryl GRACEY, Orlagh S. JONES, Joanne L. ROBERTS, R. Emma TAMSONS a Siobhan TRANTER. Research awareness: Making learning relevant for pre-registration nursing students. *Nurse Education in Practice* [online]. 2008, **8**(4), 267-275 [cit. 2023-01-01]. ISSN 14715953. Dostupné z: doi:10.1016/j.nepr.2007.09.006
19. JAROŠOVÁ, Darja, Ilona PLEVOVÁ a Yveta VRUBLOVÁ, ed. *Implementace praxe založené na důkazech do výuky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Lékařská fakulta, 2012. ISBN 978-80-7368-967-4.
20. JOHNSON, Susanne Grødem, Kristine Berg TITLESTAD, Lillebeth LARUN, Donna CILISKA, Nina Rydland OLSEN a Gwo-Jen HWANG. Experiences with using a mobile application for learning evidence-based practice in health and social care education: An interpretive descriptive study. *PLOS ONE* [online]. 2021, **16**(7) [cit. 2023-01-16]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0254272
21. KAUFMAN, Roger a John M. KELLER. Levels of evaluation: Beyond Kirkpatrick. *Human Resource Development Quarterly* [online]. 1994, **5**(4), 371-380 [cit. 2023-01-04]. ISSN 10448004. Dostupné z: doi:10.1002/hrdq.3920050408
22. KHAN, Khalid S a Arri COOMARASAMY. A hierarchy of effective teaching and learning to acquire competence in evidenced-based medicine. *BMC Medical Education* [online]. 2006, **6**(1) [cit. 2023-01-11]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/1472-6920-6-59
23. KITSON, Alison L, Jo RYCROFT-MALONE, Gill HARVEY, Brendan MCCORMACK, Kate SEERS a Angie TITCHEN. Evaluating the successful implementation of evidence into practice using the PARIHS framework: theoretical and practical challenges. *Implementation Science* [online]. 2008, **3**(1) [cit. 2023-01-10]. ISSN 1748-5908. Dostupné z: doi:10.1186/1748-5908-3-1
24. KUMAH, Elizabeth Adjoa, Robert MCSHERRY, Josette BETTANY-SALTIKOV a Paul VAN SCHAIK. Evidence-informed practice: simplifying and applying the concept for nursing students and academics. *British Journal of Nursing* [online]. 2022, **31**(6), 322-330 [cit. 2022-12-29]. ISSN 0966-0461. Dostupné z: doi:10.12968/bjon.2022.31.6.322
25. LAHTINEN, Pia, Helena LEINO-KILPI a Leena SALMINEN. Nursing education in the European higher education area — Variations in implementation. *Nurse Education*

- Today* [online]. 2014, **34**(6), 1040-1047 [cit. 2021-10-11]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2013.09.011
26. LARSEN, Camilla Marie, Anne Seneca TERKELSEN, Anne-Marie Fiala CARLSEN a Hanne Kaae KRISTENSEN. Methods for teaching evidence-based practice: a scoping review. *BMC Medical Education* [online]. 2019, **19**(1) [cit. 2022-12-29]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/s12909-019-1681-0
27. LASKE, Rita Ann a Jane KURZ. Examining Evidence-Based Practice Beliefs in Undergraduate Nursing Students: A Pilot Study. *Teaching and Learning in Nursing* [online]. 2019, **14**(4), 246-250 [cit. 2023-01-10]. ISSN 15573087. Dostupné z: doi:10.1016/j.teln.2019.04.009
28. LEACH, Matthew J, Anne HOFMEYER a Amanda BOBRIDGE. The impact of research education on student nurse attitude, skill and uptake of evidence-based practice: a descriptive longitudinal survey. *Journal of Clinical Nursing* [online]. 2016, **25**(1-2), 194-203 [cit. 2023-01-10]. ISSN 09621067. Dostupné z: doi:10.1111/jocn.13103
29. LEHANE, Elaine, Patricia LEAHY-WARREN, Cliona O'RIORDAN, et al. Evidence-based practice education for healthcare professions: an expert view. *BMJ Evidence-Based Medicine* [online]. 2019, **24**(3), 103-108 [cit. 2022-12-29]. ISSN 2515-446X. Dostupné z: doi:10.1136/bmjebm-2018-111019
30. LEUFER, Therese, Nadiah A. BAGHDADI, Wafa ALMEGEWLY a Joanne CLEARY-HOLDFORTH. A pre-experimental pilot study exploring EBP Beliefs and EBP Implementation among post-graduate student nurses in Saudi Arabia. *Nurse Education in Practice* [online]. 2021, **57** [cit. 2023-01-16]. ISSN 14715953. Dostupné z: doi:10.1016/j.nepr.2021.103215
31. LIOU, Shwu-Ru, Ching-Yu CHENG, Hsiu-Min TSAI a Chia-Hao CHANG. Innovative Strategies for Teaching Nursing Research in Taiwan. *Nursing Research* [online]. 2013, **62**(5), 335-343 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0029-6562. Dostupné z: doi:10.1097/NNR.0b013e31829fd827
32. LLASUS, Ludy, Alona D. ANGOSTA a Michele CLARK. Graduating Baccalaureate Students' Evidence-Based Practice Knowledge, Readiness, and Implementation. *Journal of Nursing Education* [online]. 2014, **53**(9) [cit. 2023-01-10]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20140806-05
33. MACKEY, April a Sandra BASSENDOWSKI. The History of Evidence-Based Practice in Nursing Education and Practice. *Journal of Professional Nursing* [online]. 2017, **33**(1), 51-55 [cit. 2022-12-28]. ISSN 87557223. Dostupné z: doi:10.1016/j.profnurs.2016.05.009

34. MALIK, G, L MCKENNA a V PLUMMER. An Analysis of Evidence-Based Practice Curriculum Integration in Australian Undergraduate Nursing Programs. *GSTF Journal of Nursing and Health Care* [online]. **2015**(3), 158-164 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: doi:10.7603/s40743-015-0029-z
35. MALIK, Gulzar, Lisa MCKENNA a Debra GRIFFITHS. Using pedagogical approaches to influence evidence-based practice integration - processes and recommendations: findings from a grounded theory study. *Journal of Advanced Nursing* [online]. 2017, **73**(4), 883-893 [cit. 2023-01-01]. ISSN 03092402. Dostupné z: doi:10.1111/jan.13175
36. MAREČKOVÁ, Jana a Vojtech REGEC. Pilot project. *International Journal of Evidence-Based Healthcare* [online]. 2019, **17**(Supplement 1), S62-S64 [cit. 2022-12-28]. ISSN 1744-1609. Dostupné z: doi:10.1097/XEB.0000000000000177
37. MATTILA, Lea-Riitta a Elina ERIKSSON. Nursing students learning to utilize nursing research in clinical practice. *Nurse Education Today* [online]. 2007, **27**(6), 568-576 [cit. 2023-01-01]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2006.08.018
38. MEEKER, Mary Ann, Janice M. JONES a Nancy A. FLANAGAN. Teaching Undergraduate Nursing Research from an Evidence-Based Practice Perspective. *Journal of Nursing Education* [online]. 2008, **47**(8), 376-379 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0148-4834. Dostupné z: doi:10.3928/01484834-20080801-06
39. MELNYK, Bernadette Mazurek, Ellen FINEOUT-OVERHOLT, Nancy Fischbeck FEINSTEIN, Lois S. SADLER a Carol GREEN-HERNANDEZ. Nurse Practitioner Educators' Perceived Knowledge, Beliefs, and Teaching Strategies Regarding Evidence-Based Practice: Implications for Accelerating the Integration of Evidence-Based Practice Into Graduate Programs. *Journal of Professional Nursing* [online]. 2008, **24**(1), 7-13 [cit. 2023-01-14]. ISSN 87557223. Dostupné z: doi:10.1016/j.profnurs.2007.06.023
40. MELNYK, Bernadette Mazurek, Ellen FINEOUT-OVERHOLT, Susan B. STILLWELL a Kathleen M. WILLIAMSON. Evidence-Based Practice: Step by Step. *AJN, American Journal of Nursing* [online]. 2010, **110**(1), 51-53 [cit. 2022-12-28]. ISSN 0002-936X. Dostupné z: doi:10.1097/01.NAJ.0000366056.06605.d2
41. MELNYK, Bernadette Mazurek, Lynn GALLAGHER-FORD, Lisa English LONG a Ellen FINEOUT-OVERHOLT. The Establishment of Evidence-Based Practice Competencies for Practicing Registered Nurses and Advanced Practice Nurses in Real-World Clinical Settings: Proficiencies to Improve Healthcare Quality, Reliability, Patient Outcomes, and Costs. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* [online]. 2014, **11**(1), 5-15 [cit. 2023-02-05]. ISSN 1545102X. Dostupné z: doi:10.1111/wvn.12021

42. MIDDLEBROOKS, Reginald, Heather CARTER-TEMPLETON a Angela R. MUND. Effect of Evidence-Based Practice Programs on Individual Barriers of Workforce Nurses: An Integrative Review. *The Journal of Continuing Education in Nursing* [online]. 2016, **47**(9), 398-406 [cit. 2022-12-29]. ISSN 0022-0124. Dostupné z: doi:10.3928/00220124-20160817-06
43. MILNER, Kerry A., Holly B. BRADLEY a Tammy LAMPLEY. Health professions faculty beliefs, confidence, use, and perceptions of organizational culture and readiness for EBP: A cross-sectional, descriptive survey. *Nurse Education Today* [online]. 2018, **64**, 5-10 [cit. 2023-01-10]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2018.02.003
44. MOUSAVI CHELAK, Afshin a Hasan KAVIANI. A Meta-Analysis of the Effectiveness of Educational Technologies in Medical Education. *Strides in Development of Medical Education* [online]. 2019, **In Press**(In Press) [cit. 2023-01-03]. ISSN 2645-3525. Dostupné z: doi:10.5812/sdme.74118
45. MTHIYANE, Gloria N. a Debbie S. HABEDI. The experiences of nurse educators in implementing evidence-based practice in teaching and learning. *Health SA Gesondheid* [online]. 2018, **23** [cit. 2023-01-10]. ISSN 2071-9736. Dostupné z: doi:10.4102/hsag.v23i0.1177
46. Ostravská univerzita. *Www.osu.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAENjY0NhMBAAAAAQAic3RhdGV LZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NzkyNQAAAAA*#prohlizeniSearchResult
47. Ostravská univerzita. *Www.osu.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAENjY0NhMBAAAAAQAic3RhdGV LZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2Nzg4MAAAAAA*#prohlizeniDetail
48. PAUL, Fiona, Linda CONNOR, Margaret MCCABE a Sonja ZINIEL. The development and content validity testing of the Quick-EBP-VIK: A survey instrument measuring nurses' values, knowledge and implementation of evidence-based practice. *Journal of Nursing Education and Practice* [online]. 2015, **6**(5) [cit. 2021-10-12]. ISSN 1925-4059. Dostupné z: doi:10.5430/jnep.v6n5p118
49. RUZAFÁ-MARTÍNEZ, María, Lidón LÓPEZ-IBORRA, David ARMERO BARRANCO a Antonio Jesús RAMOS-MORCILLO. Effectiveness of an evidence-based practice (EBP) course on the EBP competence of undergraduate nursing students: A quasi-experimental

- study. *Nurse Education Today* [online]. 2016, **38**, 82-87 [cit. 2021-10-11]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2015.12.012
50. RAMIS, Mary-Anne, Anne CHANG, Aaron CONWAY, David LIM, Judy MUNDAY a Lisa NISSEN. Theory-based strategies for teaching evidence-based practice to undergraduate health students: a systematic review. *BMC Medical Education* [online]. 2019, **19**(1) [cit. 2022-12-29]. ISSN 1472-6920. Dostupné z: doi:10.1186/s12909-019-1698-4
51. RAMOS-MORCILLO, Antonio J., Serafín FERNÁNDEZ-SALAZAR, María RUZAFAMARTÍNEZ a Rafael DEL-PINO-CASADO. Effectiveness of a Brief, Basic Evidence-Based Practice Course for Clinical Nurses. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* [online]. 2015, **12**(4), 199-207 [cit. 2022-12-29]. ISSN 1545-102X. Dostupné z: doi:10.1111/wvn.12103
52. REID, Joanne, Jordan BRIGGS, Susan CARLISLE, David SCOTT a Claire LEWIS. Enhancing utility and understanding of evidence based practice through undergraduate nurse education. *BMC Nursing* [online]. 2017, **16**(1) [cit. 2022-12-26]. ISSN 1472-6955. Dostupné z: doi:10.1186/s12912-017-0251-1
53. REUTTER, Linda, Pauline PAUL, Anne SALES, Hannah JERKE, Anra LEE, Meighan MCCOLL, Erin STAFFORD a Alysha VISRAM. Incorporating a research apprenticeship model in a Canadian nursing Honors Program. *Nurse Education Today* [online]. 2010, **30**(6), 562-567 [cit. 2022-12-30]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2009.12.001
54. RHOLDON, Roger, Tricia TEMPLET, Jennifer LEMOINE, Jessica HANNA a Charlotte CRAVEN. An embedded EBP project: Effect on student nurses' practice, attitude, and knowledge. *Teaching and Learning in Nursing* [online]. 2021, **16**(2), 110-115 [cit. 2023-02-05]. ISSN 15573087. Dostupné z: doi:10.1016/j.teln.2020.10.006
55. ROHWER, Anke, Nkengafac Villyen MOTAZE, Eva REHFUESS a Taryn YOUNG. E-learning of evidence-based health care (EBHC) to increase EBHC competencies in healthcare professionals: a systematic review. *Campbell Systematic Reviews* [online]. 2017, **13**(1), 1-147 [cit. 2023-01-16]. ISSN 1891-1803. Dostupné z: doi:10.4073/csr.2017.4
56. RUZAFAMARTÍNEZ, María, Lidón LÓPEZ-IBORRA, David ARMERO BARRANCO a Antonio Jesús RAMOS-MORCILLO. Effectiveness of an evidence-based practice (EBP) course on the EBP competence of undergraduate nursing students: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today* [online]. 2016, **38**, 82-87 [cit. 2023-01-11]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2015.12.012

57. RYAN, Elizabeth Jo. Undergraduate nursing students' attitudes and use of research and evidence-based practice - an integrative literature review. *Journal of Clinical Nursing* [online]. 2016, **25**(11-12), 1548-1556 [cit. 2023-01-11]. ISSN 09621067. Dostupné z: doi:10.1111/jocn.13229
58. SACKETT, D. L, W. M C ROSENBERG, J A M. GRAY, R B. HAYNES a W S. RICHARDSON. Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *BMJ* [online]. 1996, **312**(7023), 71-72 [cit. 2022-12-26]. ISSN 0959-8138. Dostupné z: doi:10.1136/bmj.312.7023.71
59. SAUNDERS, Hannele a Katri VEHVILÄINEN-JULKUNEN. The state of readiness for evidence-based practice among nurses: An integrative review. *International Journal of Nursing Studies* [online]. 2016, **56**, 128-140 [cit. 2023-01-10]. ISSN 00207489. Dostupné z: doi:10.1016/j.ijnurstu.2015.10.018
60. SHAMSAEE, Maryam, Parvin MANGOLIAN SHAHRBABAHI, Leila AHMADIAN, Jamileh FAROKHZADIAN a Farhad FATEHI. Assessing the effect of virtual education on information literacy competency for evidence-based practice among the undergraduate nursing students. *BMC Medical Informatics and Decision Making* [online]. 2021, **21**(1) [cit. 2021-10-15]. ISSN 1472-6947. Dostupné z: doi:10.1186/s12911-021-01418-9
61. SHAWAHNA, Ramzi, Mohammed AL-RJOUB, Mohammed M AL-HOROUB, Wasif AL-HROUB, Bisan AL-RJOUB a Bashaer Abd AL-NABI. Risk of error estimated from Palestine pharmacists' knowledge and certainty on the adverse effects and contraindications of active pharmaceutical ingredients and excipients. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions* [online]. 2016, **13** [cit. 2023-01-16]. ISSN 1975-5937. Dostupné z: doi:10.3352/jeehp.2016.13.1
62. SCHAMS, Kristin A. a Jackie K. KUENNEN. Clinical Postconference Pedagogy: Exploring Evidence-Based Practice With Millennial-Inspired "Building Blocks". *Creative Nursing* [online]. 2012, **18**(1), 13-16 [cit. 2022-12-30]. ISSN 1078-4535. Dostupné z: doi:10.1891/1078-4535.18.1.13
63. SKELA-SAVIČ, Brigita, Joanna GOTLIB, Mariusz PANCZYK, et al. Teaching evidence-based practice (EBP) in nursing curricula in six European countries—A descriptive study. *Nurse Education Today* [online]. 2020, **94** [cit. 2022-12-26]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2020.104561
64. SOLOMONS, NAN M. a JUDITH A. SPROSS. Evidence-based practice barriers and facilitators from a continuous quality improvement perspective: an integrative

- review. *Journal of Nursing Management* [online]. 2011, **19**(1), 109-120 [cit. 2022-12-29]. ISSN 09660429. Dostupné z: doi:10.1111/j.1365-2834.2010.01144.x
65. STEVENS, Kathleen R. The Impact of Evidence-Based Practice in Nursing and the Next Big Ideas. *OJIN: The Online Journal of Issues in Nursing*. 2013, **2013**(18). Dostupné z: doi:10.3912/OJIN.Vol18No02Man04
66. STOKKING, Karel M. Levels of evaluation: Kirkpatrick, Kaufman and Keller, and Beyond. *Human Resource Development Quarterly* [online]. 1996, **7**(2), 179-183 [cit. 2023-01-04]. ISSN 10448004. Dostupné z: doi:10.1002/hrdq.3920070208
67. STOMBAUGH, Angie, Rita SPERSTAD, Arin VANWORMER, Eric JENNINGS, Hans KISHEL a Bryan VOGH. Using Lesson Study to Integrate Information Literacy Throughout the Curriculum. *Nurse Educator* [online]. 2013, **38**(4), 173-177 [cit. 2022-12-30]. ISSN 0363-3624. Dostupné z: doi:10.1097/NNE.0b013e318296db56
68. Univerzita Karlova. *Www.cuni.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?id=22197176da7cdc93784921eedf53f62e&tid=&do=predmet&kod=D1904009&fbclid=IwAR1Yd5j6nYuAnvzB0GnbqtI1qvGbecdqa3cmDIVUn1AmDJY8OZFLya5gI>
69. Univerzita Karlova. *Www.cuni.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?id=22197176da7cdc93784921eedf53f62e&tid=&do=predmet&kod=D1903006>
70. Univerzita Palackého v Olomouci. *Www.upol.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://stag.upol.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQA EODcwNxMBAAAAAQAic3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc1O TE3NQAAAAA*#prohlizeniDetail
71. Univerzita Palackého v Olomouci. *Www.upol.cz* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://stag.upol.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQA EODg4MRMBAAAAQAic3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc3 NTA4NgAAAAA*#prohlizeniSearchResult
72. Univerzita Pardubice. *Www.upce.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://portal.upce.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAA QAEOTQxOBMBAAAAQAic3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1ND c2NjQyMAAAAAA*
73. Univerzita Pardubice. *Www.upce.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://portal.upce.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAA

- [QAEOTQxOBMBAAAAAQAIc3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NjM5NwAAAAA*](https://portal.upce.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAEOTQxOBMBAAAAAQAIc3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NjM5NwAAAAA*)
74. Univerzita Pardubice. *Www.upce.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://portal.upce.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAEOTQxOBMBAAAAAQAIc3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NjM5NwAAAAA*
75. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. *Www.utb.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAFMTE2MTATAQAAAAEACHN0YXRIS2V5AAAAQAULTkyMjMzNzIwMzY4NTQ3NjkxNzYAAAAA
76. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. *Www.utb.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAFMTE2MTATAQAAAAEACHN0YXRIS2V5AAAAQAULTkyMjMzNzIwMzY4NTQ3NjkxNTIAAAAA
77. Vyšší odborná škola a střední škola zdravotnická a sociální Ústí nad Orlicí. *Www.szsu.cz* [online]. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: http://www.szsu.cz/images/dokumenty/VOS/sylaby_17_18.pdf
78. Vyšší odborná škola, Obchodní akademie a Střední zdravotnická škola Domažlice. *Www.oadomazlice.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://www.oadomazlice.cz/dokumenty/akreditace_vseobecna_sestra_2020.pdf
79. WHO Regional Office for Europe, 2015. European Strategic Directions for Strengthening Nursing and Midwifery Towards Health 2020. WHO, Copenhagen Available at: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/274306/European-strategicdirections-strengthening-nursing-midwifery-Health2020_en-REV1.pdf?ua=1.
80. YOUNG, Taryn, Anke ROHWER, Jimmy VOLMINK, Mike CLARKE a Robert S. PHILLIPS. What Are the Effects of Teaching Evidence-Based Health Care (EBHC)? Overview of Systematic Reviews. *PLoS ONE* [online]. 2014, **9**(1) [cit. 2022-12-29]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0086706
81. YOUNG, Taryn, Anke ROHWER, Jimmy VOLMINK a Mike CLARKE. Perspectives of undergraduate module convenors at a South African academic institution on medical student training in evidence-based health care: a qualitative study. *South African Family Practice* [online]. 2015, **57**(6), 353-359 [cit. 2023-01-10]. ISSN 2078-6190. Dostupné z: doi:10.1080/20786190.2015.1090689

82. YOUSSEF, Naglaa a Hanan ALHARBI. Validity and reliability of the English version of the Student Evidence-Based Practice Questionnaire among Arabic-speaking undergraduate students at health sciences colleges: A cross-sectional study. *Nurse Education Today* [online]. 2022, **118** [cit. 2023-02-05]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2022.105525
83. ZELENÍKOVÁ, Renáta a Darja JAROŠOVÁ. Perception of the effectiveness of evidence-based practice courses by Czech nursing and midwifery students. *Central European Journal of Nursing and Midwifery* [online]. 2014, **5**(4), 169-175 [cit. 2021-11-12]. ISSN 23363517. Dostupné z: doi:10.15452/CEJNM.2014.05.0013
84. ZELENÍKOVÁ, Renata, Michael BEACH, Dianxu REN, Emily WOLFF a Paula R. SHERWOOD. Graduate nursing students' evaluation of EBP courses: A cross-sectional study. *Nurse Education Today* [online]. 2015, **35**(1), 265-270 [cit. 2023-01-14]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2014.09.010
85. ZIMERMAN, Ariel. Evidence-Based Medicine: A Short History of a Modern Medical Movement. *American Medical Association Journal of Ethics*. 2013, **2013**(15), 71-76. Dostupné z: doi:10.1001/virtualmentor.2013.15.1.mhst1-1301

Seznam příloh

Příloha č.1 – Formulář ke sběru dat

Příloha č.2 – Souhlas PhDr. Renáty Zeleníkové, PhD.

Příloha č.3 – Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Lékařské fakultě Ostravské univerzity

Příloha č.4 – Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice

Přílohy

Příloha č.1 – Formulář ke sběru dat

Vážená paní kolegyně, vážený pane kolego,

jmenuji se Denisa Halatová a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského oboru Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické obory na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Hlavním cílem mé diplomové práce je popsat vyjádření souboru studentek a studentů o výuce metody praxe založené na důkazech. Dovolte mi Vás požádat o vyplnění níže uvedeného formuláře, ve kterém lze vybírat z jedné nebo více odpovědí, případně můžete odpověď doplnit. Vaše zapojení je zcela dobrovolné. Sběr dat je anonymní a ani z popisu výsledků nebude možné identifikovat Vaši osobu. Vyplněním formuláře vyjadřujete souhlas.

Předem Vám děkuji za účast ve studii.

Bc. Denisa Halatová

FORMULÁŘ KE SBĚRU DAT

1. OBLAST

Otázky týkající se použitých studijních materiálů při výuce konceptu Praxe založené na důkazech:

Z daných otázek zakřížkujte, prosím, 1 odpověď nebo doplňte.

1. Byly studijní materiály použité při výuce EBP v anglickém jazyce?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

2. Byly studijní materiály použité při výuce EBP v českém jazyce?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne

- nikdy
- jiná odpověď:

3. Byly studijní materiály použité při výuce EBP v elektronické formě?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

4. Byly studijní materiály použité při výuce EBP v tištěné formě?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

5. Měla fakulta vlastní vydané knižní publikace pro výuku EBP?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

6. Převážně v jakém jazyce byly poskytnuty studijní materiály při výuce?

- anglickém
- českém
- jiná odpověď:

2. OBLAST

Otázky týkající se způsobu vyučování konceptu Praxe založené na důkazech:

Z daných otázek zakřížkujte, prosím, 1 odpověď nebo doplňte.

7. Jaká byla nejpoužívanější forma vyučování?

- individuální

- skupinová
- hromadná
- jiná odpověď:

8. Probíhala výuka online?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

9. Probíhala výuka prezenčně?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

10. Probíhala výuka převážně formou samostudia?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy
- jiná odpověď:

3. OBLAST

Otázky týkající se procvičování jednotlivých kroků konceptu Praxe založené na důkazech:

Z daných otázek zakřížkujte, prosím, 1 nebo více odpovědí nebo doplňte.

11. Bylo procvičování součástí výuky EBP?

- vždy ano
- většinou ano
- někdy ano, někdy ne
- většinou ne
- nikdy

- jiná odpověď:

12. Co jste v souvislosti s 1. krokem metody Praxe založené na důkazech ve výuce procvičovali?

- tvorbu rešeršní otázky PICO
- rozšíření klíčových slov o synonyma a příbuzná slova
- tuto fázi jsme nepochvičovali
- jiná odpověď:

13. Co jste v souvislosti s 2. krokem metody Praxe založené na důkazech ve výuce procvičovali?

- vyhledávání v elektronických informačních databázích
- vyhledávací strategie (rozšířené vyhledávání, omezení výsledků)
- tuto fázi jsme nepochvičovali
- jiná odpověď:

14. Co jste v souvislosti se 3. krokem metody Praxe založené na důkazech ve výuce procvičovali?

- zhodnocení kvality metodiky studií
- zápis provedené rešerše
- tuto fázi jsme nepochvičovali
- jiná odpověď:

15. Co jste v souvislosti se 4. krokem metody Praxe založené na důkazech procvičovali?

- aplikování výsledků do ošetrovatelské praxe, popište jakým způsobem.....
- tuto fázi jsme nepochvičovali
- jiná odpověď:

16. Jaké elektronické informační zdroje jste využívali?

- EbscoHost
- MEDLINE
- ProQuest
- jiná odpověď:

4. OBLAST

Otázky týkající vnímání efektivity výuky konceptu Praxe založené na důkazech:

Ohodnoťte na škále od 1 (silně nesouhlasím) do 7 (silně souhlasím) následujících 13 tvrzení.

Vámi vybranou odpověď zakroužkujte.

Tvrzení	Hodnocení						
	1	2	3	4	5	6	7
Předmět praxe založená na důkazech je pro studenty velmi přínosný							
Studenti mají rádi předmět EBP							
Po absolvování předmětu/kurzu EBP jsem měl/a možnost uplatnit a zdokonalit EBP znalosti i v dalších předmětech v průběhu studia							
Myslím si, že je důležité pokračovat ve studiu EBP							
V praxi mohu využít znalosti a dovednosti EBP							
Implementace EBP může zlepšit klinickou praxi							
Vyučující projevoval nadšení v průběhu výuky EBP							
Vyučující má výborné znalosti problematiky EBP							
Vyučovací metody používané v průběhu výuky EBP byly nápomocné							
Vyučující EBP poskytoval v průběhu výuky dostatečnou zpětnou vazbu							
Mohu být EBP mentorem (rádcem) pro ostatní zdravotnické pracovníky							
Mám dostatečné znalosti EBP							
Mám dostatečné dovednosti EBP							

Podle Zeleníková R, Jarošová D. Perception of the effectiveness of evidence-based practice courses by Czech nursing and midwifery students. *Cent Eur J Nurs Midw*. 2014;5(4):169-175. doi: 10.15452/CEJNM.2014.05.0013.

Prosím o doplnění těchto údajů.

Z daných otázek zakřížkujte, prosím, 1 odpověď nebo doplňte.

1. Pohlaví

- žena
- muž
- jiná odpověď:

2. Věk

- 21 – 25 let
- 25 – 30 let
- jiná odpověď:

3. Název studované školy a oboru

- OU LF
- UP FZS

4. Forma studia

- prezenční
- kombinovaná

5. Studijní program

- bakalářský
- navazující magisterský

Příloha č.2 – Souhlas PhDr. Renáty Zeleníkové, PhD.

Žádost o dotazník VNÍMÁNÍ EFEKTIVITY VÝUKY PRAXE ZALOŽENÉ NA DŮKAZECH

2

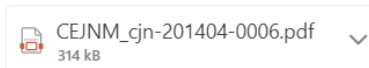
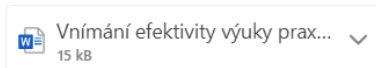

Renáta Zeleníková <Renata.Zelenikova@osu.cz>

Komu: Halatova Denisa

Po 20.06.2022 :

Počet příloh: 2 (330 kB) Uložit všechno na OneDrive – Univerzita Palackého v Olomouci Stáhnout všechny

Dobrý den,

v příloze Vám zasílám položky požadovaného dotazníku a článek, kde jsou uvedeny další informace k dotazníku. Dotazník byl distribuován online, takže si můžete upravit formu dotazníku, jak potřebujete.

S pozdravem
Renáta Zeleníková

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
LÉKAŘSKÁ FAKULTA

PhDr. Renáta Zeleníková, PhD.
odborná asistentka

T: +420 553 461 609
E: renata.zelenikova@osu.cz

Ústav ošetrovatelství a porodní asistence
Lékařská fakulta Ostravské univerzity
Syllabova 19 / 703 00 Ostrava / Česká republika

Příloha č.3 – Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Lékařské fakultě Ostravské univerzity

Vážený pan děkan
doc. MUDr. Rastislav Maďar, PhD., MBA, FRCPS
Lékařská fakulta
Ostravská univerzita
Syllabova 19
703 00 Ostrava

Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat

Vážený pane děkane,

obracím se na Vás se žádostí o udělení souhlasu k realizaci výzkumného šetření, které je plánováno jako součást mé diplomové práce pod odborným vedením paní Doc. PhDr. Jany Marečkové, Ph.D.

Studie by byla zaměřena na výuku konceptu Praxe založené na důkazech u nelékařských zdravotnických oborů. Hlavním cílem studie je popsat názory a zkušenosti souboru studentek a studentů oboru Všeobecná sestra o výuce metody Praxe založené na důkazech. Ke sběru dat byl použit polostrukturovaný dotazník s možností výběru 1 a více odpovědí nebo s možností doplnění odpovědi.

Do zkoumaného souboru by byli zařazeni studenti 3. ročníku oboru Všeobecná sestra prezenční i kombinované formy studia Vaší školy, avšak pouze ti, kteří by vyjádřili souhlas.

V případě Vašeho souhlasu bych anonymní sběr dat by probíhal od 10.11.2022 do 30.11.2022.

Děkuji Vám za případnou vstřícnost a Vaše vyjádření.

Bc. Denisa Halatová

2. ročník

Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy – navazující magisterské studium

PdF UP v Olomouci

VYJÁDRĚNÍ K REALIZACÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ:

souhlasím nesouhlasím

V *Děkuji*, dne *25. 11 2022*

Podpis *vi. jml*

Příloha č.4 – Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice

Vážená paní proděkanka

Mgr. Markéta Moravcová, Ph.D.

Univerzita Pardubice – Fakulta zdravotnických studií

Studentská 95

532 10 Pardubice

Žádost o udělení souhlasu ke sběru dat

Vážená paní proděkanko,

obracím se na Vás se žádostí o udělení souhlasu k realizaci výzkumného šetření, které je plánováno jako součást mé diplomové práce pod odborným vedením paní doc. PhDr. Jany Marečkové, Ph.D.

Studie by byla zaměřena na výuku konceptu praxe založené na důkazech u nelékařských zdravotnických oborů. Hlavním cílem studie je popsat názory a zkušenosti souboru studentek a studentů oboru Všeobecné ošetrovatelství o výuce metody Praxe založené na důkazech. Ke sběru dat byl použit polostrukturovaný dotazník s možností výběru 1 a více odpovědí nebo s možností doplnění odpovědi.

Formulář pro sběr dat bude určen pouze pro současné studenty 1. ročníku navazujících magisterských programů, kteří absolvovali předmět Výzkum ve zdravotnictví nebo předmět Research in Healthcare Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice.

V případě Vašeho souhlasu bych anonymní sběr dat by probíhal od 13. 12. 2022 do 31. 1. 2023.

Děkuji Vám za případnou vstřícnost a Vaše vyjádření.

Bc. Denisa Halatová

2. ročník, Učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy – navazující magisterské studium, PdF UP v Olomouci

VYJÁDŘENÍ K REALIZACÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ:

souhlasím nesouhlasím

V Pardubicích dne 12.12.2022

Podpis Mgr. Markéta Moravcová, Ph.D.